

Aprobată
prin Decizia Adunării Generale
GAL Grădina Bunătăților
Nr.1 din 15.04.2022

**Grupul de Acțiune Locală
”Grădina Bunătăților”**

**STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ
2022 - 2028**

Grădina
Bunătăților

Grupul de Acțiune Locală "Grădina Bunătăților" a fost creat în baza implementării abordării europene LEADER în cadrul proiectului „Abordarea LEADER pentru Sprijinirea Dezvoltării Rurale”, ca parte a proiectului „LEADER pentru Moldova Rurală” finanțat de USAID și Polish Aid, și implementat de Solidarity Fund PL în Moldova în parteneriat cu Rețeaua Națională LEADER din Republica Moldova

Partener strategic — Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

Executor: Ana Plămădeală, expert în dezvoltare locală

Cuprins

Introducere	5
CAPITOLUL I. DESCRIEREA PARTENERIATULUI	6
1.1 Componenta parteneriatului	6
1.2 Evoluția și potențialul GAL	8
CAPITOLUL II: DEZVOLTAREA LOCALĂ ÎN BAZA PRINCIPIILOR PROGRAMULUI LEADER .	8
2.1 Abordare teritorială	8
2.2 Parteneriate locale	9
2.3 Abordare „de jos în sus”	10
2.4 Acțiuni integrate și multisectoriale	10
2.5 Colaborarea în rețea	10
2.6 Inovație	11
2.7 Cooperare	11
CAPITOLUL III. CARACTERISTICILE STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ	12
3.1 Caracterul integrat	12
3.2 Caracterul participativ	13
3.3 Caracterul inovativ	14
CAPITOLUL IV. PREZENTAREA TERITORIULUI ȘI A POPULAȚIEI ACOPERITE DE GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ	15
4.1 Descrierea teritoriului, harta, organizarea administrativă	15
4.1.1 Amplasarea geografică	16
4.1.2 Mediul	17
4.1.3 Populația	17
4.1.4 Infrastructură fizică și utilități publice	18
4.1.5 Infrastructura socială	19
4.1.6 Patrimoniul material și imaterial cultural	20
4.1.7 Economia locală	21
4.1.8 Administrația publică locală	23
4.2 Necesitățile teritoriului grupului de acțiune locală și resursele de dezvoltare locală	23
CAPITOLUL V: ANALIZA SWOT	26
CAPITOLUL VI: MISIUNEA ȘI VIZIUNEA DE DEZVOLTARE A TERITORIULUI	29
6.1 Misiunea grupului de acțiune locală	29
6.2 Viziunea grupului de acțiune locală	29

CAPITOLUL VII: OBIECTIVE, MĂSURI ȘI INDICATORI.....	30
7.1 Obiectivele strategice și impactul scontat	30
7.2 Obiectivele specifice și măsurile de sprijin	30
7.3 Indicatori	32
7.4 Angajamentul privind protecția mediului înconjurător	47
CAPITOLUL VIII: PLANUL OPERAȚIONAL ȘI BUGETUL STRATEGIEI.....	48
CAPITOLUL IX: PLANUL DE COMUNICARE.....	56
CAPITOLUL X: MONITORIZARE ȘI EVALUARE.....	58
ANEXE:.....	61
Anexa 1. Structura organizatorică a grupului de acțiune locală	61
Anexa 2. Portofoliul de idei de proiecte	62

Introducere

Grupul de Acțiune Locală "Grădina Bunătăților" este constituit prin prisma abordării LEADER – Legături între acțiuni pentru dezvoltarea economiei rurale – care reprezintă o metodă de parteneriat și un instrument de dezvoltare rurală menit să dea încredere și să sprijine intervențiile de dezvoltare la nivel local pentru îmbunătățirea nivelului de trai, crearea locurilor de muncă, dezvoltare teritorială integrată și echilibrată a zonelor rurale.

Principalul element al funcționării abordării LEADER este parteneriatul intersectorial teritorial, în componența căruia intră reprezentanții sectoarelor public, antreprenorial și civic, ce activează pe un teritoriu determinat, gestionând și administrând procesele de dezvoltare locală, inclusiv finanțarea intervențiilor de dezvoltare, în baza Strategiei de Dezvoltare Locală.

În Republica Moldova, Grupurile de Acțiune Locală (GAL) au personalitate juridică și funcționează în baza Legii Nr. 50 din 09.04.2021 cu privire la grupurile de acțiune locală. În conformitate cu prevederile acestei legi, GAL "Grădina Bunătăților" a oficializat parteneriatul prin semnarea Actului de Constituire și Declarațiilor de membru la data de 11 Martie 2022.

Considerând criteriile și principiile LEADER de dezvoltare integrată a teritoriului, GAL "Grădina Bunătăților" a elaborat Strategia de Dezvoltare Locală care determină viziunea comună, prioritățile, direcțiile de dezvoltare, investițiile și acțiunile concrete, care se doresc a fi realizate de GAL pentru dezvoltarea teritoriului său. Strategia de Dezvoltare Locală a GAL "Grădina Bunătăților" este elaborată pentru o perioadă de 7 ani și include acțiuni economice, sociale, culturale și de mediu, precum și primul plan operațional de implementare. În procesul elaborării prezentei Strategii, au fost identificate 3 obiective strategice:

- Creșterea potențialului economic al teritoriului GAL și dezvoltarea turismului local
- Îmbunătățirea infrastructurii locale și protecția mediului înconjurător
- Servicii publice și sociale de calitate

Acest document strategic a fost dezvoltat prin contribuția reprezentanților celor patru localități din parteneriat: satul Dubăsarii Vechi din raionul Criuleni și satele Delacău, Puhăceni și Șerpeni din raionul Anenii Noi, pe parcursul a 9 întruniri de lucru, în perioada aprilie – noiembrie 2021.

Membrii GAL "Grădina Bunătăților" și-au asumat misiunea de a contribui la dezvoltarea durabilă a microregiunii prin crearea unui climat prielnic pentru atragerea investițiilor, valorificarea resurselor naturale și a patrimoniului istoric și cultural local, îmbunătățirea infrastructurii sociale și implementarea activităților de protejare a mediului ambiant, care să asigure consolidarea unui cadru favorabil de dezvoltare pe termen lung a sectorului agro-alimentar și a turismului gastronomic.

CAPITOLUL I. DESCRIEREA PARTENERIATULUI

1.1 Componenta parteneriatului

GAL "Grădina Bunătăților" cuprinde 4 unități administrativ-teritoriale: satul Dubăsarii Vechi, raionul Criuleni; satul Delacău, raionul Anenii Noi; satul Puhăceni, raionul Anenii Noi; satul Șerpeni, raionul Anenii Noi. Conform datelor recensământului din 2014¹, GAL-ul are o populație totală de 14683 locuitori, dintre care 1988 – Delacău, 3401 – Puhăceni, 3372 – Șerpeni și 5922 – Dubăsarii Vechi. Conform datelor actualizate, oferite de APL, numărul total al populației GAL este de 15501 locuitori, ceea ce reprezintă o creștere de aproximativ 5% în ultimii 8 ani.

Parteneriatul include reprezentanți ai celor trei sectoare de bază a conceptului LEADER: public, civic și antreprenorial. Din sectorul public fac parte cele 4 primării și unele instituții publice, din sectorul civic fac parte 2 ONG-uri și activiști civici, iar din sectorul antreprenorial fac parte SRL-uri, GȚ-uri și întreprinzători individuali.

Membrii fondatori ai GAL "Grădina Bunătăților" sunt 10 persoane juridice din cele trei sectoare, parteneriatul fiind întregit de alte 11 persoane fizice care au ales câte un sector în care își desfășoară activitatea.

Tabelul 1. Lista membrilor fondatori ai GAL "Grădina Bunătăților"

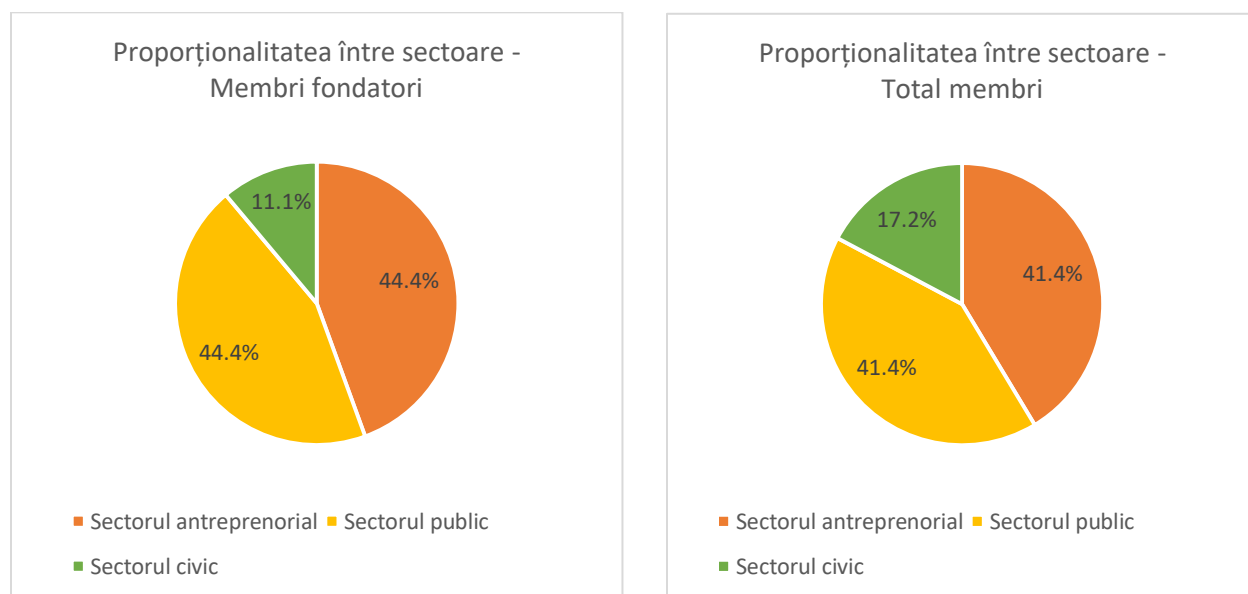
Nr	Denumirea instituției	Localitatea	Reprezentant	Sector
1.	Primăria Dubăsarii Vechi	Dubăsarii Vechi	Vitalie CASIAN	Public
2.	Primăria Delacău	Delacău	Gheorghe VASILIȚA	Public
3.	Primăria Puhăceni	Puhăceni	Veaceslav PLĂMĂDEALĂ	Public
4.	Primăria Șerpeni	Șerpeni	Elena NICOLAEV	Public
5.	SRL „GREENHOUSE - DV”	Dubăsarii Vechi	Constantin MACARENCO	Antreprenorial
6.	G.Ț. "Marin Ipati Afanasie s.Delacău"	Delacău	Olga IPATI	Antreprenorial
7.	SRL "PETROVGRUP "	Puhăceni	Ana PETROV	Antreprenorial
8.	SRL,, ALFORT-PROD”	Șerpeni	Tatiana DEMIAN	Antreprenorial
9.	A.O. "Iedera - Dubăsarii Vechi"	Dubăsarii Vechi	Svetlana LEAHU	Civic
10.	A.O. "Baștina mea - DELACĂU"	Delacău	Olga TUCHILUȘ	Civic

¹ Rezultatele Recensământului Populației și al Locuințelor 2014, in: <http://recensamant.statistica.md>

Parteneriatul a fost constituit respectând principiul proporționalității dintre cele trei sectoare, astfel încât reprezentanții sectorului antreprenorial și civic să cumuleze un procent mai mare decât sectorul public.

Astfel, din totalul de membri, reprezentanții sectorului public reprezintă 41,4%, sectorul civic – 17,2% și sectorul antreprenorial – 41,4%.

Figura 1. Proporționalitatea între sectoare. Membri fondatori și total membri

Din perspectiva egalității de gen, majoritatea membrilor GAL "Grădina Bunătăților" sunt femei și reprezintă 66% din numărul total de membri. Membrii din localitatea Șerpeni, sunt reprezentați de femei în proporție de 100%.

1.2 Evoluția și potențialul GAL

Fiind constituit din localități limitrofe, pe malul Nistrului, GAL "Grădina Bunătăților" este poziționat teritorial între alte două GAL-uri, GAL "Serpentina Nistrului", la sud, și GAL "Farmecul Nistrului" la nord. În acest context, potențialul de extindere teritorială este limitat din punct de vedere geografic.

Astfel, potențialul GAL se referă, în mod deosebit, la dezvoltarea socio-economică a teritoriului, care va fi impulsionată inclusiv prin intermediul prezentei SDL. Acțiunile GAL "Grădina Bunătăților" vor fi îndreptate spre transformarea în realitate a Viziunii SDL, care presupune consolidarea unui cluster agro-alimentar și recunoașterea teritoriului GAL ca un brand specializat al produselor agricole cu valoare adăugată înaltă și al turismului gastronomic.

Din perspectiva capacităților, GAL "Grădina Bunătăților" este un parteneriat puternic, încheiat, cu potențial sporit de atragere a fondurilor externe, ceea ce va contribui la maximizarea impactului economic asupra teritoriului. La acest capitol, se remarcă în special localitățile Dubăsarii Vechi și Șerpeni, care posedă o experiență vastă de valorificare a finanțărilor nerambursabile de către APL, instituții publice și societatea civilă, atât individual, cât și în parteneriate extinse. Totodată, APL din localitățile Delacău și Puhăceni dețin experiență privind elaborarea proiectelor tehnice pentru dezvoltarea infrastructurii locale.

Odată cu implementarea prezentei SDL, GAL "Grădina Bunătăților" va urmări evoluția sectoarelor economice locale, astfel încât spre finalul perioadei de implementare să fie identificate nișele cu cel mai mare potențial, în baza cărora să fie restructurat parteneriatul într-un GAL tematic. Această abordare privind evoluția GAL va asigura regiunii o creștere economică și competitivitate de lungă durată.

CAPITOLUL II: DEZVOLTAREA LOCALĂ ÎN BAZA PRINCIPIILOR PROGRAMULUI LEADER

2.1 Abordare teritorială

Beneficiind de un teritoriu omogen din punct de vedere geografic, al resurselor și potențialului de dezvoltare, localitățile Dubăsarii Vechi, Delacău, Puhăceni și Șerpeni au inițiat constituirea GAL "Grădina Bunătăților", la inițiativa APL din Dubăsarii Vechi, în baza principiului LEADER privind abordarea teritorială.

Localitățile partenere au hotare comune la nivel de terenuri extravilane și agricole, în timp de localitățile Delacău și Puhăcenii beneficiază, de asemenea, de o distanță foarte scurtă între terenurile intravilane, ceea ce reprezintă un potențial de dezvoltare și colaborare la toate nivelurile.

Astfel, teritoriul GAL "Grădina Bunătăților" este omogen și consolidat din punct de vedere geografic și economic, precum și din perspectiva potențialului de asumare a unei identități locale și regionale comune, ceea ce va facilita o dezvoltare strategică durabilă cu impact major asupra regiunii.

Totodată, poziționarea teritorială a GAL "Grădina Bunătăților" între alte două GAL-uri – "Serpentina Nistrului", la sud, și "Farmecul Nistrului", la nord – întregeste zona de est a țării prin utilizarea și implementarea aceluiasi instrument de dezvoltare socio-economică locală. Această abordare va încuraja, astfel, o creștere economică coordonată pe scară regională, bazată pe aceleași principii de activitate și pe același model de cooperare intercomunitară.

2.2 Parteneriate locale

Principiul parteneriatului local este esențial pentru buna funcționare a GAL din perspectiva abordării LEADER. Parteneriatul GAL "Grădina Bunătăților" este unul echilibrat, respectând proporțiile între sectoarele public, membrii căruia reprezintă 41,4%, civic – cu 17,2% și antreprenorial – 41,4%.

Pe plan local, există deja o colaborare în cadrul parteneriatului pe mai multe segmente la nivel de APL: schimb de experiență privind practicile de implementare a proiectelor de infrastructură cu implicarea locuitorilor, schimb de experiență privind elaborarea deciziilor locale sau proiectelor tehnice pentru soluționarea diverselor probleme, împrumuturi de tehnică pentru curățirea și amenajarea drumurilor, etc. De asemenea, există colaborări între agenți economici și diverse grupuri de inițiativă locală. Astfel, principiul parteneriatului local va fi implementat prin consolidarea și extinderea cooperării deja existente între reprezentanții sectoarelor de bază.

Parteneriatele locale între APL, instituții publice și private locale, agenți economici și organizații non-profit vor asigura respectarea altor principii descrise mai jos, precum abordarea "de jos în sus" și acțiunile integrate și multisectoriale.

Parteneriatele locale vor consolida, de asemenea, caracterul participativ a prezentei SDL și vor menține corectitudinea implementării activităților și distribuirii resurselor financiare către beneficiarii finali.

2.3 Abordare „de jos în sus”

Principiul LEADER privind abordarea ”de jos în sus” condiționează planificarea strategică de problemele, necesitățile reale și viziunile reprezentanților comunităților care constituie acest GAL, colectate și analizate împreună cu aceștia, în vederea elaborării unei SDL care să răspundă intereselor concrete de dezvoltare ale respectivelor comunități.

Măsurile de dezvoltare rurală sunt concepute și implementate în maniera cea mai bine adaptată nevoilor comunităților pe care le deservește. Actorii locali (agricultori, agenți economici, instituții publice, etc) participă la conștientizarea și analiza problemelor specifice ale comunității, la identificarea de soluții prin elaborarea strategiei de dezvoltare locală și la stabilirea unor criterii clare pentru selectarea, la nivel local, a unor acțiuni (proiecte) adecvate care să fie finanțate prin intermediul prezentei SDL.

Acest principiu urmează să fie respectat pe toată perioada de implementare a prezentei SDL, prin adaptarea acțiunilor GAL la schimbările de ordin social și economic care pot surveni pe parcurs.

2.4 Acțiuni integrate și multisectoriale

Strategia GAL ”Grădina Bunătăților” are o abordare integrată și multisectorială și țintește spre o dezvoltare sustenabilă și armonioasă a tuturor păturilor sociale și sectoarelor public, civic și antreprenorial. Obiectivele, măsurile și viziunea prezentei SDL stimulează și mizează pe efortul concertat al parteneriatului și beneficiarilor GAL privind soluționarea problemelor de ordin local, care, analizate din mai multe puncte de vedere, își pot găsi rezolvare mai adecvată și cu acoperire mai largă, comparativ cu implicarea unui singur sector.

Caracterul integrat și multisectorial al prezentei SDL va facilita implementarea de activități echilibrate și cu impact de lungă durată asupra comunității, care se va dezvolta ca un tot întreg, fără a lăsa domenii sau sectoare sub-dezvoltate și nesuținute de GAL.

2.5 Colaborarea în rețea

Fiind recent constituit, GAL ”Grădina Bunătăților” își propune să stabilească colaborări cu alte GAL-uri din Republica Moldova și de peste hotare, în vederea valorificării experienței acestora și acumulării de cunoștințe și bune practici privind funcționarea GAL și implementarea calitativă a SDL.

În faza inițială, se vor stabili relații de colaborare cu GAL-urile vecine, GAL ”Serpentina Nistrului”, constituit din localități din raionul Anenii Noi, și GAL ”Farmecul Nistrului”, constituit din localități din raioanele Criuleni și Dubăsari. În contextul în care și localitățile din cadrul GAL

"Grădina Bunătăților" sunt parte a raioanelor Anenii Noi și Criuleni, o astfel de colaborare în rețea va aduce o valoare adăugată dezvoltării socio-economice la un nivel regional mai extins.

De asemenea, în vederea implementării principiului de colaborare în rețea, GAL "Grădina Bunătăților" va fi parte a Rețelei Naționale LEADER din Republica Moldova (RNL), ceea ce va facilita schimbul de experiență cu toate GAL-urile din Republica Moldova și va contribui la creșterea competențelor membrilor GAL "Grădina Bunătăților".

2.6 Inovație

În calitate de generator de progres, inovația este un principiu LEADER indispensabil bunei funcționări a GAL și implementării calitative a prezentei SDL. Inovația va fi încurajată prin flexibilitate și libertate în luarea deciziei privind acțiunile ce se doresc a fi puse în practică. Așa cum inovația în zonele rurale poate implica transferul și adaptarea inovației generată în altă parte, modernizarea formelor tradiționale de know-how sau descoperirea de noi soluții la problemele rurale persistente pe care alte instrumente nu au reușit să le rezolve într-un mod durabil și satisfăcător, acestea pot furniza răspunsuri noi la problemele zonelor rurale. Cooperarea intercomunitară în cadrul parteneriatului va facilita transferul și adaptarea inovațiilor dezvoltate în altă parte.

GAL "Grădina Bunătăților", prin acțiunile sale, va susține implementarea inovațiilor tehnologice, non-tehnologice, de proces și sociale în toate cele trei sectoare – public, civic și antreprenorial. Această abordare va încuraja creșterea potențialului socio-economic și a competitivității regiunii, ceea ce va contribui la îmbunătățirea nivelului de trai a întregii populații de pe teritoriul GAL.

2.7 Cooperare

Pe lângă funcționarea în cadrul parteneriatelor locale și colaborarea în rețea cu alte GAL-uri, analizate mai sus, o bună dezvoltare locală și regională presupune și cooperare cu diverse alte tipuri de instituții, precum ONG-uri tematice, instituții publice de nivelul II și naționale, asociații de suport în afaceri, donatori naționali și internaționali, programe de finanțare, etc. Integrarea intereselor GAL cu interesele altor organizații și promovarea propriilor interese de către GAL va rezulta în valorificarea unor experiențe și know-how generoase cu impact major asupra dezvoltării teritoriului GAL.

Cooperarea trebuie extinsă și la nivel de Diaspora, reprezentanții căreia pot oferi expertiză, experiență vastă și pot implementa multe proiecte mici în colaborare cu GAL.

CAPITOLUL III. CARACTERISTICILE STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ

3.1 Caracterul integrat

Caracterul integrat al prezentei SDL este abordat prin două puncte de vedere importante. În primul rând, trebuie subliniat aspectul intersectorial, de coeziune și sinergie a componentelor SDL. În al doilea rând, trebuie relevată corelarea SDL cu alte documente de politici publice la nivel local, regional, național și internațional.

Strategia GAL "Grădina Bunătăților" integrează în sine analiza holistică a problemelor și necesităților tuturor celor trei sectoare – public, civic, antreprenorial – pentru a asigura un impact tangibil pentru întreaga comunitate și a oferi sustenabilitate de lungă durată activităților care vor fi susținute de GAL. Corelarea între analiza resurselor, analiza SWOT, obiective, măsuri de implementare și indicatori oferă, totodată, posibilitatea de a încheia un tablou exhaustiv și complex al potențialului de dezvoltare a teritoriului GAL. Astfel, prezenta SDL va promova și va încuraja parteneriatele și colaborările în rețea, în vederea consolidării unui sistem de cluster agro-alimentar care să integreze eforturile de dezvoltare socio-economică a comunităților membre.

Obiectivele prezentei SDL se pliază pe obiectivele și prioritățile mai multor documente strategice naționale, precum Strategia de Dezvoltare Națională "Moldova 2030", Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2027, Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală și Strategia de Dezvoltare a Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, inclusiv și documente strategice tematice precum "Strategia Națională de Mediu pentru anii 2014 - 2023" și "Planul de acțiuni pentru Programul de promovare a economiei verzi pentru anii 2022-2024".

De asemenea, strategia GAL "Grădina Bunătăților" contribuie la atingerea obiectivelor de dezvoltare la nivel raional stabilite prin Strategia de Dezvoltare a raionului Criuleni 2021 – 2025 și Planul de dezvoltare socio-economică a raionului Anenii Noi 2020 – 2023.

La nivelul local, prezenta SDL contribuie inclusiv la realizarea obiectivelor de planificare strategică locală a satelor care fac parte din GAL. Astfel, direcțiile de dezvoltare asumate prin SDL corespund necesităților și obiectivelor stipulate în Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică a satului Dubăsarii Vechi 2022-2027. Totodată, satele Delacău, Puhăceni și Șerpeni sunt în proces de elaborare a noilor documente de planificare strategică, precedendetele fiind încheiate în 2021. În acest context, GAL "Grădina Bunătăților" va recomanda corelarea obiectivelor SDL cu noile strategii locale, în vedere maximizării impactului de dezvoltare locală și regională.

Corelarea SDL cu politicile publice internaționale se realizează prin abordarea de către SDL a mai multor practici și domenii de dezvoltare asumate la nivel internațional. Astfel, prezenta SDL se

pliază pe obiectivele și prioritățile programelor europene dedicate statelor din Parteneriatul Estic de genul EU4Environment, EU4Business, EU4Youth, precum și programul european conceput pentru Republica Moldova EU4Moldova.

3.2 Caracterul participativ

Abordarea "de jos în sus", ca principiu al programului LEADER, stimulează și consolidează caracterul participativ în procesul de elaborare și implementare a prezentei SDL. Astfel, metodologia LEADER privind constituirea grupurilor de acțiune locală a facilitat implicarea naturală a populației în procesul de elaborare a prezentei SDL, reprezentanții celor patru localități care constituie GAL "Grădina Bunătăților" participând cu interes la nouă (9) întruniri de lucru, în cadrul cărora au fost identificate: resursele de care dispune teritoriul GAL, problemele și necesitățile comunităților, valorile comune care sunt împărtășite de membrii GAL și oportunitățile de dezvoltare. În cadrul discuțiilor, participanții la procesul de constituire, au elaborat împreună misiunea și viziunea GAL-ului, obiectivele strategice și specifice, precum și măsurile de implementare a prezentei SDL.

De asemenea, participanții la procesul de constituire s-au implicat activ la analiza teritoriului GAL, prin completarea unui chestionar complex privind profilul localităților, aceste informații fiind la baza elaborării prezentei SDL.

O atenție deosebită a fost acordată implicării participanților la elaborarea Analizei SWOT. Reprezentanții celor trei sectoare – public, civic și antreprenorial – au identificat punctele tari și slabe ale sectorului fiecăruia la nivelul teritoriului întregului GAL și au analizat împreună oportunitățile de dezvoltare și amenințările cu care se confruntă. Acest exercițiu a consolidat legătura dintre reprezentanții sectoarelor, ceea ce a pus fundamentul viitoarelor colaborări intra-sectoriale și inter-sectoriale.

Prin completarea și colectarea Fișelor de Idei de proiecte – activitate realizată pe parcursul a 4 întruniri consecutive și perioadele dintre acestea – s-a asigurat o participare masivă a membrilor comunităților la procesul de elaborare a strategiei, iar acest instrument a permis o analiză exhaustivă a necesităților reale de dezvoltare pe care le au locuitorii de pe teritoriul GAL.

Caracterul participativ va fi asigurat pe toată durata implementării strategiei prin implicarea activă a membrilor comunității la activitățile GAL-ului, eficacitatea mobilizării comunitare fiind unul dintre indicatorii procesului de monitorizare și evaluare a funcționalității GAL. Mecanismul de funcționare a GAL condiționează participarea comunitară în procesul de implementare a SDL la toate etapele, începând de la selectarea măsurilor de implementare pentru concursurile de finanțare

locală și realizarea și raportarea proiectelor de către beneficiarii finali, până la adaptarea priorităților SDL în funcție de schimbarea necesităților de dezvoltare locală.

3.3 Caracterul inovativ

GAL "Grădina Bunătăților" își asumă prin prezenta SDL să fie un promotor activ al implementării inovațiilor la nivel local, atât în cadrul întreprinderilor mici și mijlocii, cât și în proiectele de dezvoltare socio-comunitară, inovații fiind considerate toate activitățile care vizează utilizarea de tehnologii noi la nivel local, regional și chiar național, transferul tehnologic, precum și soluțiile deosebite și originale propuse pentru rezolvarea problemelor locale. Astfel, GAL "Grădina Bunătăților" va promova inovațiile tehnologice, inovațiile de proces și inovațiile sociale, ceea ce va reprezenta unicitatea și valoarea adăugată a regiunii.

Oportunitățile de dezvoltare economică pe teritoriul GAL "Grădina Bunătăților" au permis elaborarea unei viziuni inovatoare, prin care prezenta SDL va contribui la consolidarea unui cluster agro-alimentar și la stimularea apariției unui brand gastronomic regional, bazat pe produse agricole cu valoare adăugată înaltă, ceea ce reprezintă o noutate la nivel național.

Viziunea inovatoare include, de asemenea, asumarea procesului de stimulare a economiei circulare, care lipsește în regiune, și promovarea afacerilor verzi care utilizează sisteme de eficiență energetică și instrumente de eficientizare a resurselor în procesul de producție.

În acest context, caracterul inovativ va reprezenta un indicator important în procesul de selecție a proiectelor care vor fi susținute de GAL, urmărindu-se contribuția fiecărui proiect la atingerea obiectivelor, misiunii și viziunii inovatoare a prezentei SDL.

Caracterul inovativ al SDL se remarcă, de asemenea, și în raport cu alte documente de politici publice locale și regionale. Comparativ cu strategiile și planurile de dezvoltare strategică locale și raionale, prezenta SDL are o abordare exhaustivă, vizionară și integratoare și oferă comunităților partenere un instrument de dezvoltare "prin ele însele", autogestionarea căruia se bazează pe soluții locale la probleme locale și pe activizarea masivă a comunităților în procesul de planificare strategică.

CAPITOLUL IV. PREZENTAREA TERITORIULUI ȘI A POPULAȚIEI ACOPERITE DE GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ

4.1 Descrierea teritoriului, harta, organizarea administrativă

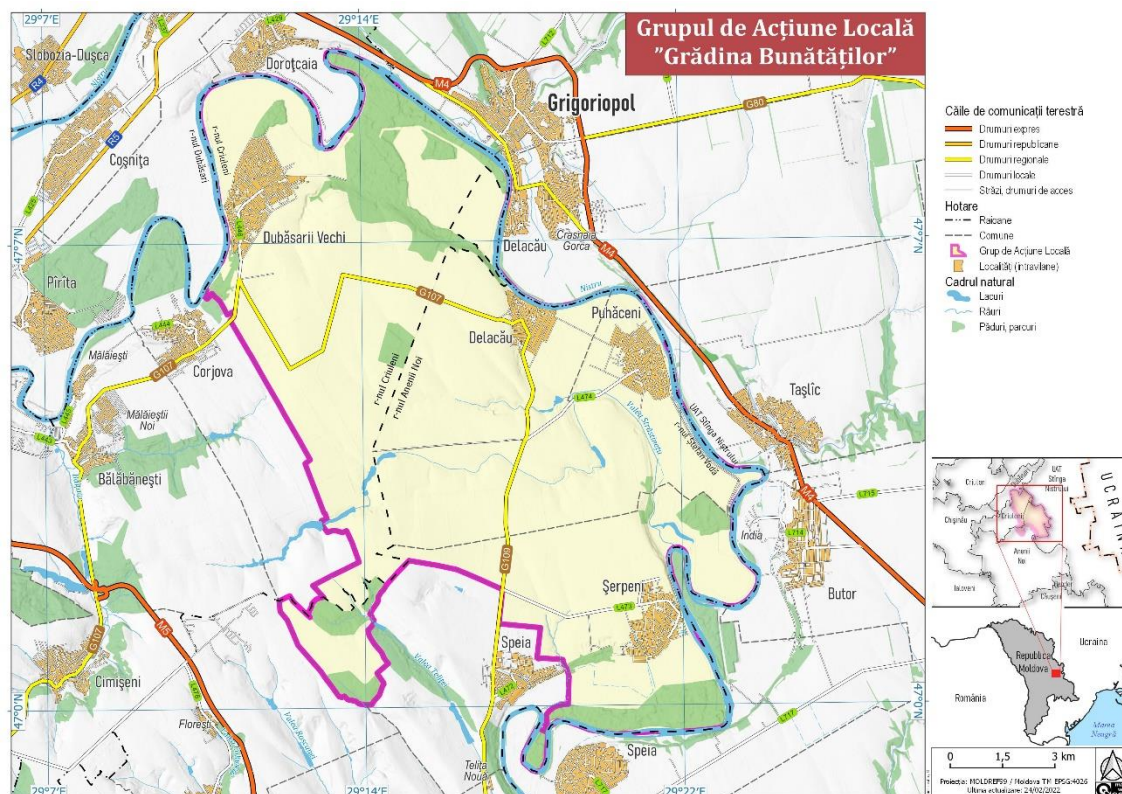
Teritoriul GAL "Grădina Bunătăților" are o suprafață de aproximativ 200 km² și cuprinde 4 unități administrativ-teritoriale: satul Dubăsarii Vechi, raionul Criuleni; satul Delacău, raionul Anenii Noi; satul Puhăcenii, raionul Anenii Noi; satul Șerpenii, raionul Anenii Noi.

Tabelul 2. Lista localităților din GAL "Grădina Bunătăților"

Nr.	Denumirea localității	Populație*	Suprafață, km ²	Anul atestării
Raionul Criuleni				
1.	Dubăsarii Vechi	6271	107	1470
Raionul Anenii Noi				
2.	Delacău	2150	15	1439
3.	Puhăcenii	3495	34	1665
4.	Șerpenii	3585	43,5	1517

* numărul populației conform datelor oferite de APL

Figura 2. Harta localităților din GAL "Grădina Bunătăților"

4.1.1 Amplasarea geografică

Teritoriul GAL "Grădina Bunătăților" este amplasat în partea de est a Republicii Moldova, fiind format din localități limitrofe, situate de-a lungul râului Nistru pe o lungime totală de 58 km. Distanța pînă la orașul Chișinău este de 54 km de cel mai sudic punct (satul Șerpeni) și 40 km de la cel mai nordic punct (satul Dubăsarii Vechi).

Relieful regiunii este caracterizat prin întinderi de câmpii deluroase, cu unele zone stîlcoase și abrupte pe malul Nistrului. Suprafața totală a teritoriului GAL este de aproximativ 200 km², dintre care aproximativ 75% reprezintă terenuri agricole cu fertilitate înaltă, cu o bonitate de la 65% la 85%. Solurile de tip cernoziom ocupă peste 80% din suprafața arabilă a regiunii, urmate de soluri brune și cenușii.

Zona înregistrează o activitate extractivă ridicată, cu 6 cariere de extragere a nisipului, pietrei și prundișului.

Suprafața împădurită reprezintă aproximativ 2367 ha, dintre care 2200 ha păduri și 167 ha fișii forestiere. Cele mai multe terenuri ocupate de păduri și fișii forestiere sunt în Dubăsarii Vechi și Șerpeni, unde se află și o serie de arii naturale protejate de stat, precum dumbrava de stejari seculari "Pohorela" din Dubăsarii Vechi și rezervația naturală "Voinova" din preajma satului Șerpeni, administrată de ocolul silvic Anenii Noi.

Figura 3. Insulă pe Nistru. Vedere din Puhăceni

Figura 4. Meandrele Nistrului. Vedere din Șerpeni

În pădurile din regiune cresc în special stejarul, arțarul, frasinul, plopul și diverși arbuști. Fauna este reprezentată de mistreți, căprioare, vulpi, iepuri de deal, rațe sălbatice, fazani și alte păsări și animale mici.

4.1.2 Mediul

Clima din regiune este una temperat-continentală, specifică zonei de centru a Republicii Moldova. Principalele fenomene meteorologice nefavorabile care se înregistrează în regiune sunt înghețurile, ploile cu grindină, vântul puternic și seceta.

Poziționarea teritoriului GAL de-a lungul Nistrului îl expune la inundații frecvente, fapt care afectează agricultura și activitățile economice conexe. De asemenea, în valea râului Nistru există mai multe suprafețe afectate de alunecări de teren.

Industria extractivă prezintă pe teritoriul GAL, generează mai multe probleme de mediu, în special în perimetrul satului Delacău, unde activitatea carierelor de extragere a minereurilor se extinde spre imediata apropiere a intravilanului localității, ceea ce afectează calitatea aerului și crește riscurile de eroziune a solului.

Figura 5. Revărsare din albie a Nistrului. Șerpeni

Figura 6. Cariera de nisip din Delacău

4.1.3 Populația

Numărul populației pe teritoriul GAL "Grădina Bunătăților" este de aproximativ 15501 persoane. Localitatea cu cel mai mare număr de locuitori este Dubăsarii Vechi cu 6271 de persoane, iar cu cel mai mic număr de locuitori este Delacău cu 2150 de persoane. În toate localitățile din GAL numărul populației este în scădere și se atestă un spor natural negativ. Densitatea populației este de aproximativ 82 pers/km², ceea ce situează teritoriul GAL sub media națională de 92,1 pers/km².

Populația pe teritoriul GAL este omogenă din punct de vedere etnic, fiind reprezentată de moldoveni/români în proporție de 98,8%. Restul de 1,2% include etnici ucraineni, ruși, găgăuzi, bulgari și alții.

Din punct de vedere al educației, majoritatea populației din GAL este școlarizată, avînd atît studii liceale și profesionale tehnice, cît și studii superioare complete. De asemenea, mai mult de 90 de persoane au studii doctorale și postuniversitare.

În învățămîntul preșcolar și școlar sunt încadrați peste 2330 de copii, ceea ce reprezintă aproximativ 15% din numărul total al populației.

Încadrarea în cîmpul muncii pe teritoriul GAL este influențată în mod deosebit de proximitatea față de orașul Chișinău. Doar aproximativ 6% din populație este angajată pe teritoriul localităților care fac parte din GAL, iar peste 22% din numărul total al populației este plecată peste hotarele țării. Numărul șomerilor înregistrați la Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă este nesemnificativ.

Totodată, mai mult de 13% din populație face parte din numărul beneficiarilor de asistență socială.

4.1.4 Infrastructură fizică și utilități publice

Fiind format din localități limitrofe, teritoriul GAL este traversat doar de drumuri de importanță raională și locală. Principalele trasee este drumurile raionale G106 și G107. Transportul de pasageri este dezvoltat și asigură o conexiune bună și deasă cu capitala, cu 7 – 12 rute auto pe zi.

În interiorul localităților, starea drumurilor și căilor de acces este satisfăcătoare. Lungimea totală a drumurilor auto este de 177 km, dintre care 30 km – asfaltați și 84 km – acoperiți cu pietriș. De asemenea, localitățile beneficiază de o rețea de 156 străzi în total.

Iluminatul stradal este dezvoltat, acoperind majoritatea străzilor din localitățile care fac parte din GAL. În cele mai multe cazuri, iluminatul stradal este dezvoltat prin proiecte comune între APL-uri și locuitori.

Sistemul de alimentare cu apă și canalizare este dezvoltat insuficient. Nu există sisteme centralizate de canalizare în nici o localitate din cadrul GAL. Majoritatea instituțiilor publice și a celor de menire socială dispun de sisteme individuale de canalizare. În ceea ce privește sistemul de apeducte, sunt înregistrate 1800 de gospodării casnice conectate la apeduct în Dubăsarii Vechi și 933 de gospodării – în Șerpeni. Ambele localități dispun, de asemenea, și de stații de purificare și tratare a apei.

Toate cele patru localități din cadrul GAL sunt conectate la rețeaua de gaz. În total, 4171 de gospodării casnice din GAL sunt gazificate centralizat.

Managementul deșeurilor este dezvoltat. Toate localitățile, cu excepția satului Delacău, dispun de gunoiști amenajate și întreținute de APL. De asemenea, toate localitățile, cu excepția satului Delacău, dispun de sisteme de colectare, transportare și depozitare a deșeurilor. În Dubăsarii Vechi sunt amenajate 13 platforme de colectare separată a PET-urilor și sticlei. Serviciile de salubritate sunt susținute de locuitori, care plătesc taxe de la 5 MDL/lună (Puhăcenii) la 25 MDL/lună (Dubăsarii Vechi). Problema cu care se confruntă localitățile în acest domeniu este prezența redusă a sistemelor de colectare separată a deșeurilor, precum și lipsa sistemelor de reciclare și prelucrare a deșeurilor.

4.1.5 Infrastructura socială

Procesul educațional se efectuează prin intermediul a 4 grădinițe, o școală primară (Dubăsarii Vechi), 2 gimnazii (Delacău și Șerpenii) și 2 licee teoretice (Dubăsarii Vechi și Puhăcenii). De asemenea, în Dubăsarii Vechi funcționează o școală de arte și o filială a școlii sportive din orașul Criuleni. În instituțiile de educație preșcolară și școlară sunt încadrați peste 2330 de copii, ceea ce reprezintă aproximativ 15% din numărul total al populației.

Pe teritoriul GAL funcționează în total 7 biblioteci publice și școlare, cu un fond de carte de peste 34500 exemplare, reînnoit recent. Starea clădirilor bibliotecilor este satisfăcătoare. Clădirile caselor de cultură din Dubăsarii Vechi și Șerpenii sunt funcționale și într-o stare satisfăcătoare. Casa de cultură din Puhăcenii este avariata și dispune doar de energie electrică.

Infrastructura sportivă este dezvoltată, locuitorii din GAL punând accent deosebit de activitatea fizică și modul sănătos de viață. Toate localitățile dispun de terenuri sportive naturale și artificiale. Totodată, în localitățile Șerpenii și Puhăcenii există complexe sportive, cu săli sportive și săli de forță, iar în Dubăsarii Vechi există o platformă multifuncțională cu stadion artificial și teren de minifotbal. De asemenea, există mai multe echipe sportive care participă la diverse competiții locale și regionale. În Dubăsarii Vechi activează echipa de fotbal "Haiduc", în satul Puhăcenii activează 2 echipe de minifotbal (juniori și seniori), iar în satul Șerpenii există 3 echipe de fotbal (seniori, juniori și copii) și 2 echipe de baschet (bărbați și femei).

Figura 7. Stadion din Dubăsarii Vechi

Figura 8. Sală de sport din Șerpenii

Toate localitățile dispun de puncte medicale și centre de sănătate asigurate în proporție de 70%-80% cu aparate și utilaj medical, unde activează în total 7 medici de familie și 23 asistenți medicali. În Dubăsarii Vechi există inclusiv și serviciu de ambulanță.

În localitățile Dubăsarii Vechi și Puhăceni activează centre de plasament pentru bătrâni, iar în Dubăsarii Vechi își desfășoară activitatea și Asociația Concordia. În incinta Centrului Multifuncțional Dubăsarii Vechi (Concordia) sunt 2 mașini de spălat și duș, care pot fi utilizate gratuit de către locuitori. În satul Șerpeni este funcțională o spălătorie socială, care pune la dispoziția oamenilor câteva mașini de spălat care pot fi utilizate în mod gratuit.

Ordinea publică este menținută pe teritoriul GAL de sectorul de poliție din Dubăsarii Vechi și de sectorul nr. 5 de poliție din Șerpeni. În satul Delacău există sistem de supraveghere video în mai multe locuri publice, cu transmisiune integrată, live, în sala de ședințe a primăriei. Criminalitatea este redusă și se atestă o scădere a numărului de infracțiuni pe parcursul ultimilor ani.

4.1.6 Patrimoniul material și imaterial cultural

GAL "Grădina Bunătăților" dispune de un patrimoniu cultural și istoric valoros, dar insuficient valorificat, cu mici excepții. Cea mai cunoscută locație din zonă, recunoscută la nivel național și internațional, este Complexul memorial „Capul de pod Șerpeni”, vizitată anual de mii de turiști.

Figura 9. Complexul Memorial "Capul de pod Șerpeni"

Figura 10. Necropola Familiei Macri. Dubăsarii Vechi

Un alt monument de importanță națională este complexul "Biserica Sf. Arhanghel Mihail și necropola familiilor Donici și Macri" din Dubăsarii Vechi, care este inclus în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat cu nr. 298. Tot în Dubăsarii Vechi se află Conacul familiei Donici, unde a locuit și activat astrofizicianul de renume mondial Nicolae Donici, conacul fiind, de asemenea, inclus în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat cu nr. 299.

Folclorul local este promovat prin activitatea mai multor ansambluri și colective de dans și muzică. În Dubăsarii Vechi activează Ansamblul folcloric de Bărbați „La vatra satului”, Ansamblul

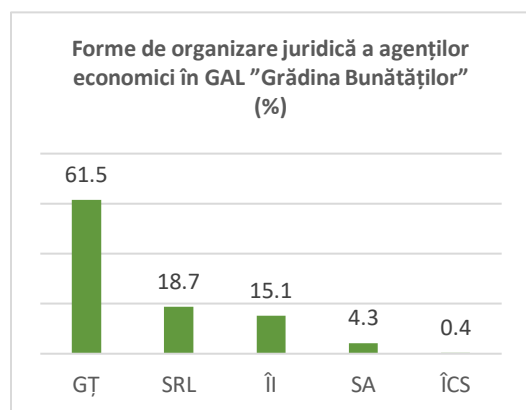
folcloric de femei "La Stînca", Cercul dramatic "Pe o gură de rai", Taraful „Dubăsarii”. În Puhăcenii, tradițiile sunt promovate prin intermediul Ansamblului de tip Model „Nistrenii”. În Delacău activează Ansamblul "Struguraș", iar în Șerpeni își desfășoară activitatea Colectivul "Sălcioara" și colectivul de copii "Lăstăreii".

De asemenea, în localitatea Puhăcenii își desfășoară activitatea, în cadrul Casei de Cultură, Cercul de chitară pentru începători și Cercul de dans modern pentru începători.

Patrimoniul GAL este reprezentat și de un produs gastronomic local autentic, înregistrat la AGEPI ca produs cu Indicație Geografică Protejată – Plăcinta rece de Șerpeni. În jurul acestui produs sunt organizate mai multe activități, inclusiv Festivalul "Plăcinta rece", prin intermediul cărora se promovează teritoriul GAL și oportunitățile oferite de acesta.

Patrimoniul gastronomic local mai este reprezentat și de cultul roșiilor, cultivate în sere de peste 60% din populația întregului GAL. Roșiile de Dubăsarii Vechi sunt un brand recunoscut la nivel regional și național, iar pentru promovarea și valorificarea acestui produs se organizează periodic Festivalul "Pătlașica".

4.1.7 Economia locală

Activitatea economică pe teritoriul GAL are un ritm dinamic și dezvoltat. În cele patru localități își desfășoară activitatea 107 agenți economici, dintre care aproximativ 50% sunt SRL-uri, iar restul sunt întreprinderi individuale și societăți pe acțiuni. De asemenea, sunt înregistrate 171 de gospodării țărănești, dintre care majoritatea covârșitoare de 131 GT fiind înregistrate în localitatea Puhăcenii.

Figura 11. Forme de organizare juridică (%)

Ramura economică cea mai dezvoltată este agricultura, cu accent pe horticultură, și în mod special legumicultura. Culturile agricole de bază, cultivate pe teritoriul GAL sunt legumele (roșiile de seră, varza, cartoful, pepenele verde, etc), cerealele și pomușoarele (mure, căpșuni, etc.). Roșiile cresc în complexe de sere aflate pe teritoriile satelor Dubăsarii Vechi, Puhăcenii și Șerpeni. Toate localitățile din GAL dispun de sisteme de irigare, satul Puhăcenii avînd cea mai mare suprafață de terenuri irigate din raionul Anenii Noi – 920 ha². Activitatea în domeniul agricol se rezumă la cultivarea primară a produselor agricole și comercializarea acestora. Lipsesc în mare parte

² Planul de dezvoltare socio-economică a raionului Anenii Noi 2020-2023, in: <https://anenii-noi.md/wp-content/uploads/2021/04/Planul-de-dezvoltare-socio-economic-2020-2023.pdf>

întreprinderile de procesare, domeniu care urmează să fie impulsionat și dezvoltat prin contribuția prezentei SDL.

Figura 12. Cultivarea roșiilor în seră. Dubăsarii Vechi

Figura 13. Plantație de mure. Șerpeni

Zootehnia este, de asemenea, practică în zonă, dar în proporție mai redusă. În localitatea Delacău există fermă de vaci, care intenționează să dezvolte și o linie de procesare a laptelui pentru producerea de cașcavaluri și iaurturi. În Puhăceni și Șerpeni există ferme avicole, cea din Șerpeni fiind specializată în creșterea de prepelițe. În Puhăceni există, de asemenea, centru de colectare a laptelui. În toate localitățile este practică apicultura, iar producătorii comercializează atât miere, cât și produse apicole conexe, precum amestecuri de miere cu nuci, creme, etc.

Pe teritoriul GAL activează și o serie de întreprinderi industriale. În Puhăceni funcționează o linie de producere a ambalajelor din hârtie și carton, destinată sectorului agricol și alimentar, compania avînd o secție de producere în Puhăceni și o secție de producere în Chișinău. În Șerpeni există un producător de euro-paleți pentru transportarea mărfurilor, o linie de producere a combustibilului solid de tipul brichetelor și o fabrică de producere a mobilei. În Dubăsarii Vechi și-a inițiat activitatea un mic producător de bere artizanală, iar în Puhăceni funcționează cu mare succes și popularitate o companie de catering care prestează servicii în toate localitățile din GAL.

Figura 14. Producător de ambalaje din Puhăceni

Figura 15. Producător de euro-paleți din Șerpeni

Infrastructura și serviciile turistice sunt la o stare incipientă de dezvoltare. Există 2 pensiuni funcționale și alte câteva în proces de construcție și amenajare.

Privită în ansamblu, economia locală în GAL "Grădina Bunătăților" dispune de toate elementele necesare funcționării unui cluster agro-alimentar la scară mică. Sunt prezente toate verigile lanțului valoric "Farm to Fork" – cultivare, procesare, ambalare, distribuție – care, dezvoltate în mod integrat și complementar, pot transforma regiunea într-un brand gastronomic recunoscut la nivel național.

4.1.8 Administrația publică locală

Toate localitățile parteneriatului au strategii de dezvoltare socio-economică care se încheie în 2022 și au început elaborarea strategiilor pentru următoarea perioadă. Ele urmează să fie corelate cu strategiile regionale și cu prezenta SDL, pentru a valorifica la maxim potențialul dezvoltării economice a regiunii.

Primăriile au colaborări internaționale și acorduri de înfrățire cu mai multe localități din România: Acord de înfrățire cu localitatea Cumpăna, județul Constanța, România – 2016 (Puhăceni), Acord de înfrățire cu Comuna Parva, jud. Bistrița Năsăud și Comuna Zăpodeni, jud. Vaslui (Șerpeni), Acord de înfrățire cu comuna Săucești, județul Bacău (Dubăsarii Vechi).

Pe plan local, localitățile parteneriatului colaborează pe mai multe segmente: schimb de experiență privind practicile de implementare a proiectelor de infrastructură cu implicarea locuitorilor, schimb de experiență privind elaborarea deciziilor locale sau proiectelor tehnice pentru soluționarea diverselor probleme, împrumuturi de tehnică pentru curățirea și amenajarea drumurilor, etc.

Bugetele locale sunt constituite din veniturile de la bugetul de stat și venituri proprii, formate din impozitele și taxele locale. Veniturile din mijloace speciale, precum granturile sunt limitate. Localitatea care gestionează cel mai mare buget este Dubăsarii Vechi, iar cel mai mic buget – Delacău. Localitățile Dubăsarii Vechi și Șerpeni au cea mai mare experiență privind atragerea fondurilor nerambursabile și implementarea proiectelor finanțate de partenerii de dezvoltare.

4.2 Necesitățile teritoriului grupului de acțiune locală și resursele de dezvoltare locală

În cadrul procesului de planificare strategică, membrii comunităților din parteneriat au identificat principalele resurse de dezvoltare locală și au sistematizat necesitățile de bază a teritoriului. Astfel, necesitățile teritoriului au fost structurate pe câteva categorii:

- **Necesități de ordin economic** (dezvoltarea, extinderea și consolidarea parteneriatelor între agenți economici, dezvoltarea canalelor de comercializare a produselor locale, crearea unui cadru pentru dezvoltarea startup-urilor și afacerilor mici, stimularea industriei de procesare a produselor agricole, etc.)

- **Necesități de ordin social și comunitar** (dezvoltarea și consolidarea parteneriatelor între organizațiile non-guvernamentale și rețeaua de activiști civici, implementarea unor măsuri eficiente privind animarea comunităților și creșterea implicării civice a cetățenilor, crearea unui cadru de menținere și atragere a tinerilor în sate, etc.)
- **Necesități de dezvoltare a infrastructurii** (dezvoltarea unui sistem complex de management al deșeurilor, dezvoltarea rețelelor de canalizare, extinderea rețelelor de utilități publice în vederea atragerii investițiilor în sfera de agrement și turism, etc.)

Resursele de dezvoltare locală au fost sistematizate în patru categorii: resurse naturale și de mediu, resurse instituționale, resurse economice și de infrastructură și resurse umane și culturale:

Tabelul 3. Resursele de dezvoltare locală

Resurse naturale	Resurse instituționale
• Bazin acvatic de suprafață – râul Nistru • Ape subterane utilizabile – izvor, sonde arteziene, fântâni, fântâni cu cumpănă • Terenuri agricole și pășuni • Soluri cu fertilitate înaltă • Plaje naturale pe malul Nistrului (Dubăsarii Vechi, Puhăceni și Șerpeni) • Insule pe Nistru (Puhăceni și Șerpeni) • Păduri și fișii forestiere • Rezervații naturale – Dumbrava de Stejari seculari "Pohorela" (Dubăsarii Vechi) și "Voinova" (Șerpeni) • Zăcămintă și cariere extractive de nisip, prundiș și piatră (Puhăceni, Delacău, Șerpeni) • Floră și faună sălbatică	• Autorități publice active • Oficii poștale • Instituții de educație preșcolară și școlară implicate activ în viața comunității • Instituții de învățământ specializate – școală de arte și școală sportivă (Dubăsarii Vechi) • Oficii ale Medicilor de Familie/ Centre de sănătate • Biblioteci conectate la rețeaua Novateca • Centre comunitare de plasament (Puhăceni și Dubăsarii Vechi) • Serviciu de ambulanță (Dubăsarii Vechi) • Spălătorie socială (Șerpeni) • Biserici • Complexe sportive/săli de sport • Centru de informare turistică (Dubăsarii Vechi)
Resurse economice și de infrastructură	Resurse umane și culturale
• Piețe locale • Piață agricolă și de animale de importanță regională (Dubăsarii Vechi) • Punct de colectare a laptelui (Puhăceni) • Combinatul de mezeluri "Nivalli" (Dubăsarii Vechi) • Ferme zootehnice și avicole (Delacău și Șerpeni) • Apicultori	• Ansambluri folclorice, muzicale și de dans popular, inclusiv de tipă model (Ansamblul "Sălcioara" și Ansamblul de copii "Lăstăreii" din Șerpeni, Ansamblul folcloric "Nistrenii" din Puhăceni, Ansamblul musical "Struguraș" din Delacău, Ansamblul folcloric de Bărbați „La vatra satului”, Ansamblul folcloric de femei "La Stînca", Cercul dramatic "Pe

• Producători de pomușoare – mure, căpșuni (Șerpeni) • Gospodării țărănești, SRL-uri și întreprinderi individuale active • Complexe de sere pentru creșterea legumelor • Asociație de Economie și Împrumut (Dubăsarii Vechi) • Unități de procesare a producției agricole primare – mori, oloinițe, brutării • Frigidere pentru păstrarea producției agricole (Puhăcenii și Șerpeni) • Crescători de flori în sere (Șerpeni) • Magazine alimentare, magazine de materiale de construcții, magazine mixte etc. • Săli de ceremonii • Farmacii • Servicii de catering (Puhăcenii) • Artizanat • Lucrări de amenajare a grădinilor cu figuri de ciment (Șerpeni) • Activități non-agricole (service auto, benzinării, lăcătuș auto, vulcanizare, servicii taxi, fabricarea mobilei, etc.) • Servicii buldoexcavator (Șerpeni) • Fabrică de producere a ambalajelor de hârtie și carton (Puhăcenii) • Fabrică de producere a paleților pentru transportarea mărfurilor (Șerpeni) • HORECA – Pensiunea Carasul de Aur, Pensiunea Ancuța (Șerpeni) • Stații de pompare a apei • Sisteme de irigare • Rețea de apeduct • Rețea de gazoduct • Servicii de colectare a deșeurilor • Traseu regional G106 și G107	o gură de rai", Taraful „Dubăsarii” din Dubăsarii Vechi) • Cetățeni implicați activ în diferite inițiative comunitare și civice (ONG-urile AO „Iedera — Dubăsarii Vechi”, Asociația de Băștinași Dubăsarii Vechi, GCA – grup de inițiativă ”Grupul Cetățenilor Activi” din Dubăsarii Vechi, AO ”Baștina Mea” din Delacău, AO ”Acasă la Puhăcenii” din Puhăcenii, AO ”Vector Șerpenii” din Șerpenii) • Meșteșugari (timplărie, fier, sobe, grill, ceramică, metal, ghips) • Meșteri populari (port național, croșetare, prelucrarea lemnului, lozie, păpuși) • Sportivi de performanță la haltere (Puhăcenii) • Monumente de importanță locală și națională – Conacul Donici și Cavoul Familiei Macri (inclus în Registrul monumentelor protejate de stat) din Dubăsarii Vechi • Muzeu privat – familia Eudochia Timuș (Dubăsarii Vechi) • Complexul memorial ”Capul de pod Șerpenii” • Produs cu Indicație Geografică Protejată ”Plăcinta rece de Șerpenii”
--	---

CAPITOLUL V: ANALIZA SWOT

Procesul de elaborare a SDL a inclus și Analiza SWOT, ca o componentă importantă care stă la baza planificării strategice. Au fost analizate punctele tari și slabe, oportunitățile și amenințările ce vizează cele trei sectoare integrante ale SDL: sectorul public, sectorul antreprenorial și sectorul civic. Analiza a fost realizată în procesul discuțiilor și consultărilor din timpul ședințelor de lucru la care au participat reprezentanții tuturor sectoarelor.

Tabelul 4. Analiza SWOT a teritoriului GAL

SECTORUL PUBLIC	
PUNCTE TARI Colaborare instituțională locală și raională constructivă Prezența Planurilor strategice de dezvoltare socio-economică a localităților Rețea de localități înfrățite și colaborare regională și internațională Biblioteci și grădinițe bine dotate și organizate Licee (2) și gimnazii (2) funcționale și (1) școală primară Colective sportive și culturale Servicii de evacuare a deșeurilor Asigurare cu transport public local Telefonizare – acoperire cu fibră optică Procent mare de utilizatori IT APL receptive și responsabile Cetățeni ospitalieri, muncitori și activi	PUNCTE SLABE Amplasare geografică periferică Insuficiența personalului calificat Infrastructură slab dezvoltată (drumuri, canalizare, managementul deșeurilor) Capacitate redusă de atragere a fondurilor Sector cultural slab dotat tehnic Spirit civic și de voluntariat redus Distanță mare până la port, frontiera de Vest, Aeroport, centrul raional Tendința de îmbătrânire a populației Natalitate scăzută
OPORTUNITĂȚI Posibilitatea atragerii fondurilor de dezvoltare Dezvoltarea turismului local și regional Dezvoltarea economică și socio-culturală în cadrul GAL	AMENINȚĂRI Zona de securitate Exod masiv al populației Salariile nemotivante (în limitele stabilite de Legea 270)

Potențial agroindustrial Resurse naturale bogate Facilitarea dezvoltării afacerilor locale și regionale Dezvoltarea surselor de energie alternativă Implicarea diasporei în dezvoltarea locală	Venituri reduse din valorificarea zăcămintelor Starea mediului afectată de industria extractivă Decalaj între politicile naționale și cele locale Calamități naturale Starea ecologică Epidemie Politizarea excesivă a localității Criza politică
SECTORUL ANTREPRENORIAL	
PUNCTE TARI Fertilitatea terenurilor agricole Așezare geografică benefică pentru agricultură și turism Înregistrarea simplificată a agenților economici Spirit antreprenorial dezvoltat Forță de muncă ieftină Materii prime cu proprietăți gustative bune și calitative Implementarea unor proiecte de către APL în favoarea antreprenorilor Existența pășunilor	PUNCTE SLABE Lipsa sistemelor de irigare centralizată Lipsa infrastructurii Lipsa forței de muncă Materie primă scumpă Tendința de îmbătrânire a populației din microregiune Lipsa companiilor de procesare Gunoști neautorizare Lipsa contribuțiilor pentru proiecte Lipsa gajului Lipsa marcajelor și traseelor recunoscute
OPORTUNITĂȚI Așezare geografică pe malul Nistrului Prezența monumentelor istorice și culturale Prezența furnizorilor locali Resurse naturale bogate pe teritoriul microregiunii Finanțări nerambursabile la nivel național pentru tineri antreprenori	AMENINȚĂRI Calamitățile naturale Scăderea demografică Lipsa consumatorilor Impozite și taxe mari la nivel național Lipsa pieței de desfacere Drumuri deteriorate Lipsa diversificării transportului (feroviar, naval) Concurența externă

SECTORUL CIVIC	
PUNCTE TARI Existența unui număr mare de asociații obștești Capacitate de a atrage investiții și fonduri externe Comunicare intersectorială, intercomunitară și cu diaspora Abilitatea scrierii proiectelor Experiență în implementarea proiectelor	PUNCTE SLABE Lipsa echipamentului tehnic pentru eficientizarea comunicării Lipsa personalului angajat permanent (contabil) Fluctuația membrilor Suprasolicitarea membrilor Lipsa unui buget permanent Lipsa voluntarilor Motivație redusă de implicare a locuitorilor Lipsa salariilor Lipsa spațiilor pentru desfășurarea activităților (unele organizații) Lipsa unui acord de colaborare între asociațiile din microregiune
OPORTUNITĂȚI Existența mecanismului Legii 2% Legea cu privire la asociații obștești Nr 86 din iunie 2020 Colaborarea între asociațiile din microregiune Schimb de experiență Posibilitatea participării la instruiri, concursuri, simpozioane, training-uri Accesarea fondurilor europene Posibilitatea întrunirii în ședințe, de genul GAL	AMENINȚĂRI Conflicte între sectoare (public, civic, antreprenorial) Lipsa de transparență a comisiilor de evaluare a proiectelor Situația politică și economică la nivel național Lichidarea asociațiilor

CAPITOLUL VI: MISIUNEA ȘI VIZIUNEA DE DEZVOLTARE A TERITORIULUI

6.1 Misiunea grupului de acțiune locală

GAL "Grădina Bunătăților" contribuie la dezvoltarea durabilă a zonei prin crearea unui climat prielnic pentru atragerea investițiilor, valorificarea resurselor naturale și a patrimoniului istoric și cultural local, îmbunătățirea infrastructurii sociale și implementarea activităților de protejare a mediului ambiant, care să asigure consolidarea unui cadru favorabil de dezvoltare pe termen lung a sectorului agro-alimentar și a turismului gastronomic

6.2 Viziunea grupului de acțiune locală

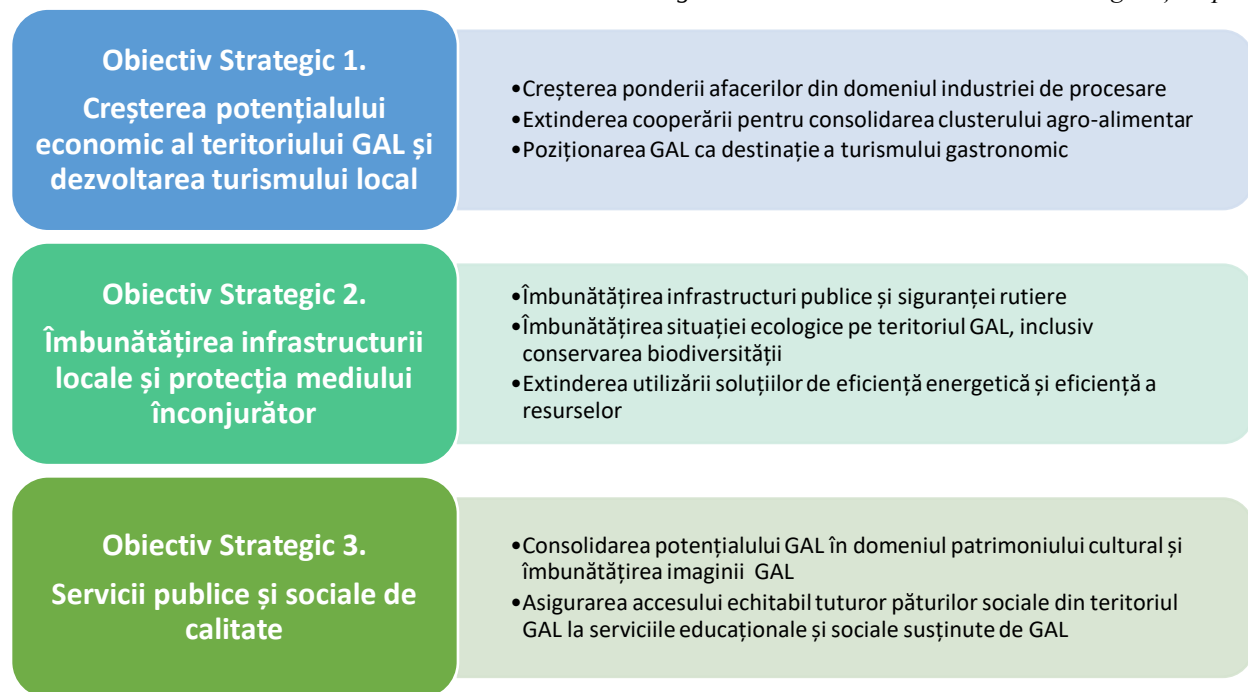
Teritoriul GAL "Grădina Bunătăților" dispune de servicii publice și sociale calitative și activează după principiile unui cluster agro-alimentar bazat pe economie circulară și eficiență energetică, fiind recunoscut la nivel național și internațional ca un brand specializat al produselor agricole cu valoare adăugată înaltă și al turismului gastronomic

CAPITOLUL VII: OBIECTIVE, MĂSURI ȘI INDICATORI

7.1 Obiectivele strategice și impactul scontat

Analiza contextelor teritorial, social și economic de pe teritoriul GAL "Grădina Bunătăților", corelată cu analiza SWOT și misiunea și viziunea asumată de GAL, a evidențiat 3 obiective strategice la îndeplinirea cărora va contribui prezenta SDL:

Figura 16. Corelarea între obiective strategice și impact

Indicatorii stabiliți pentru îndeplinirea obiectivelor strategice de mai sus vor avea un impact considerabil asupra dezvoltării socio-economice a teritoriului GAL. Acest proces va fi facilitat de măsurile de sprijin elaborate de către membrii GAL și de ideile de proiecte care vor fi susținute în procesul de implementare a prezentei SDL.

7.2 Obiectivele specifice și măsurile de sprijin

În cadrul procesului de constituire a GAL, membrii acestuia au identificat prin proces participativ următoarele obiective specifice și măsuri de sprijin care răspund necesităților teritoriului GAL pe termen scurt și lung:

Tabelul 5. Corelarea dintre obiectivele specifice și măsurile de sprijin

Obiective Strategice	Obiective specifice	Măsuri de sprijin
1. Creșterea potențialului economic al teritoriului GAL și dezvoltarea turismului local	1.1. Susținerea și consolidarea sectorului antreprenorial	1.1.1. Dezvoltarea sectorului agricol și stimularea industriei de procesare a produselor agricole 1.1.2. Dezvoltarea antreprenoriatului non-agricol 1.1.3. Creșterea competențelor antreprenoriale și promovarea colaborării între producători
	1.2. Consolidarea potențialului turistic local și crearea condițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii turistice	1.2.1. Diversificarea și dezvoltarea infrastructurii turistice și a serviciilor turistice 1.2.2. Valorificarea și promovarea produselor alimentare și gastronomiei de origine locală
2. Îmbunătățirea infrastructurii locale și protecția mediului înconjurător	2.1. Organizarea unui mediu sigur și accesibil pentru populație	2.1.1. Sporirea nivelului de siguranță a populației din teritoriul GAL 2.1.2. Modernizarea infrastructurii la scară mică pe teritoriul GAL
	2.2. Dezvoltarea durabilă a spațiilor verzi și eficientizarea energetică	2.2.1. Suport pentru amenajarea și întreținerea spațiilor verzi și altor activități de gospodărie comunală 2.2.2. Susținerea implementării soluțiilor de eficiență energetică și ecologizare
3. Servicii publice și sociale de calitate	3.1. Modernizarea sectorului educațional și cultural	3.1.1. Dotarea materială a ansamblurilor culturale și promovarea culturii, tradițiilor și artizanatului local 3.1.2. Creșterea calității serviciilor educaționale locale
	3.2. Dezvoltarea sectorului de tineret și sport	3.2.1. Îmbunătățirea infrastructurii de sport în localități și dotarea materială a echipelor sportive 3.2.2. Atragerea și activizarea tinerilor în soluționarea problemelor locale

7.3 Indicatori

Tabelul 6. Matricea logică de corelare a analizei teritoriului și populației, analizei SWOT cu obiectivele și indicatorii

Probleme/necesități/resurse sociale și economice identificate	Obiectiv strategic	Obiectiv specific	Măsurile planificate	Produse	Rezultate	Impact	Riscurile ce pot influența procesele de implementare și atingerea indicatorilor
Industria de procesare slab dezvoltată Lipsa pieței de desfacere locale și de export Discrepanță mare dintre producătorii mari și IMM privind posibilitățile de investiții în dezvoltarea și tehnologizarea afacerilor Lipsa unui sistem stimulator pentru înființarea/ legalizarea afacerilor și consolidarea capacităților antreprenoriale Lipsa infrastructurii turistice de cazare și instrumentelor de marketing/ promovare a turismului local	1. Creșterea potențialului economic al teritoriului GAL și dezvoltarea turismului local	1.1. Susținerea și consolidarea sectorului antreprenorial	1.1.1. Dezvoltarea sectorului agricol și stimularea industriei de procesare a produselor agricole	Nr de proiecte de susținere a afacerilor în domeniul agricol Nr de proiecte de susținere a afacerilor în domeniul industriei de procesare	Nr. de întreprinderi noi create cu sprijinul GAL Nr de locuri de muncă permanente create Nr de locuri de muncă temporare create Nr de locuri de muncă cu condiții îmbunătățite de activitate Nr entităților care au implementat soluții inovative în dezvoltarea afacerii	Creșterea ponderii afacerilor din domeniul industriei de procesare Extinderea cooperării pentru consolidarea clusterului agro-alimentar Poziționarea GAL ca destinație a turismului gastronomic	Pasivitatea populației GAL în crearea propriei afaceri Lipsa resurselor financiare pentru dezvoltarea afacerii Lipsa motivației, inclusiv salariale, pentru populația aptă de muncă de a se angaja la nivel local Lipsa dorinței de asociere și parteneriat și monopolizarea sectoarelor Implicarea mică din partea potențialilor beneficiari ai sprijinului GAL Promovarea insuficientă a produselor locale, resurselor și potențialului turistic GAL
			1.1.2. Dezvoltarea antreprenoriatului non-agricol	Nr de proiecte de susținere a afacerilor în domeniul non-agricol Nr de proiecte de dezvoltare a sectorului non-agricol	Nr de utilaje, echipamente, unități tehnice procurate cu sprijinul GAL Nr. de persoane care au participat la activități de formare și instruire Nr. de entități/persoane, cărora GAL a asigurat consultări individuale și mentorat Nr de persoane care au participat în proiecte de parteneriat		
			1.1.3. Creșterea competențelor antreprenoriale și promovarea colaborării între producători	Nr de proiecte de parteneriat susținute Nr de activități de formare și consolidare a capacităților antreprenoriale realizate Nr. de activități de mentorat realizate de către GAL	Nr. de structuri de cazare (inclusiv camere și paturi) Nr. de trasee turistice create cu suportul GAL Nr de indicatoare turistice instalate Nr de persoane ce beneficiază de infrastructura și serviciile turistice		
		1.2. Consolidarea potențialului turistic local și crearea condițiilor pentru dezvoltarea	1.2.1. Diversificarea și dezvoltarea infrastructurii turistice și a serviciilor turistice	Nr de proiecte de dezvoltare a infrastructurii turistice			
				Nr de proiecte de creare și dezvoltare a serviciilor turistice pe teritoriul GAL			
				Nr de proiecte de sprijinire a afacerilor în domeniul turismului rural			

		infrastructurii turistice	1.2.2. Valorificarea și promovarea produselor alimentare și gastronomiei de origine locală	Nr de proiecte de promovare a gastronomiei locale	Nr de turiști care vizitează teritoriul GAL		
				Nr de proiecte de protejare a Proprietății Intelectuale (mărci comerciale, produse IGP)	Nr de persoane care vizitează monumentele istorice din teritoriul GAL		
					Nr de afaceri noi din domeniul gastronomiei și turismului gastronomic		
Infrastructură slab dezvoltată (drumuri, canalizare, managementul deșeurilor) Spații verzi și de recreere neamenajate și lipsa mentenanței acestora	2. Îmbunătățirea infrastructurii locale și protecția mediului înconjurător	2.1. Organizarea unui mediu sigur și accesibil pentru populație	2.1.1. Sporirea nivelului de siguranță a populației din teritoriul GAL	Nr de proiecte de educare a populației cu privire la siguranța la trafic	Nr de persoane care beneficiază de infrastructură modernizată	Îmbunătățirea infrastructurii publice și siguranței rutiere Îmbunătățirea situației ecologice pe teritoriul GAL, inclusiv conservarea biodiversității Extinderea utilizării soluțiilor de eficiență energetică și eficiență a resurselor	Poluarea excesivă a mediului și înrăutățirea situației ecologice Reticența cetățenilor față de acțiunile de protejare a mediului Neasigurarea mentenanței infrastructurii publice comunale create
				Nr de proiecte de amenajare a intersecțiilor și trecerilor de pietoni	Nr de instituții publice și private care beneficiază de infrastructură modernizată		
			2.1.2. Modernizarea infrastructurii la scară mică pe teritoriul GAL	Numărul de proiecte de infrastructură publică implementate cu susținerea GAL	Numărul de persoane instruite, inclusiv nr de copii și persoane din grupurile defavorizate acoperite		
				Numărul de proiecte de amenajare urbanistică	Nr de indicatoare rutiere instalate		
		2.2. Dezvoltarea durabilă a spațiilor verzi și eficientizarea energetică	2.2.1. Suport pentru amenajarea și întreținerea spațiilor verzi și altor activități de gospodărie comunală	Nr. de proiecte de amenajare a spațiilor turistice și de recreere conform principiilor ecologice	Nr de plăcuțe de adrese și numere instalate		
				Nr. de proiecte de amenajare a spațiilor verzi pe teritoriul GAL	Nr de intersecții renovate și amenajate		
			2.2.2. Susținerea implementării soluțiilor de eficiență energetică și ecologizare	Nr de inițiative de valorificare a surselor de energie regenerabilă și eficientizare a resurselor susținute de GAL	Nr de treceri de pietoni amenajate		
				Nr de proiecte ce sprijină acțiunile de protejare a	Nr de investiții private efectuate datorită infrastructurii îmbunătățite		
					Nr activităților de protejare a mediului ambiant		
					Nr de persoane/entități ce beneficiază de energia produsă din surse regenerabile		
					Nr beneficiarilor activităților educative cu referire la protecția mediului		
					Nr de persoane ce beneficiază de spațiile turistice și de recreere amenajate cu susținerea GAL		
					Nr de întreprinderi care implementează un sistem de		

				mediului ambiant	producere curat și eficient din punct de vedere a resurselor (RECP)		
				Nr de activități educative cu privire la protecția mediului facilitate de GAL			
Implicarea civică scăzută la nivel local Dotarea tehnico-materială precară a instituțiilor din sectorul educațional și cultural Infrastructură de sport insuficient dezvoltată	3. Servicii publice și sociale de calitate	3.1. Modernizarea sectorului educațional și cultural	3.1.1. Dotarea materială a ansamblurilor culturale și promovarea culturii, tradițiilor și artizanatului local	Nr. de proiecte de sprijin pentru entități din sfera culturii	Nr de membri ai colectivelor artistice care beneficiază direct de dotări tehnico-materiale	Consolidarea potențialului GAL în domeniul patrimoniului cultural și îmbunătățirea imaginii GAL Asigurarea accesului echitabil tuturor păturilor sociale din teritoriul GAL la serviciile educaționale și sociale susținute de GAL	Lipsa de inițiativă și motivație din partea locuitorilor GAL cu privire la dezvoltarea sectorului cultural Lipsa de inițiativă și motivație scăzută din partea cetățenilor, inclusiv a tinerilor Neasigurarea continuității activităților sociale
				Nr. de proiecte de sprijin pentru instituții culturale	Nr persoanelor ce beneficiază de activitățile organizate de instituțiile culturale din teritoriu		
				Nr. de proiecte de sprijin pentru meșteri populari	Nr de produse autentice ale meșterilor populari sprijinite de GAL		
				Nr. de evenimente culturale organizate cu susținerea GAL	Nr de persoane care vizitează, beneficiază de serviciile entităților din sfera culturii		
			3.1.2. Creșterea calității serviciilor educaționale locale	Nr. de proiecte de dotare tehnico-materială a instituțiilor publice educaționale susținute de GAL	Nr de elevi care beneficiază de servicii educaționale îmbunătățite		
				Nr de proiecte de diversificare și îmbunătățire a serviciilor educaționale	Nr de instituții educaționale susținute de GAL		
		3.2. Dezvoltarea sectorului de tineret și sport	3.2.1. Îmbunătățirea infrastructurii de sport în localități și dotarea materială a echipelor sportive	Nr de proiecte comunitare de educație și promovare a modului sănătos de viață	Nr de spații destinate practicării sportului și odihnei active susținute de GAL		
				Nr de proiecte de infrastructură ce facilitează promovarea modului sănătos de viață	Nr de persoane informate cu privire la modul sănătos de viață		
				Nr. de proiecte de dotare tehnico-materială a echipelor sportive	Nr de persoane implicate în proiecte comunitare cu motivație și spirit civic crescut		
			3.2.2. Atragerea și activizarea tinerilor în soluționarea problemelor locale	Nr de proiecte pentru tineri implementate	Nr de tineri care beneficiază de proiecte destinate sectorului de tineret		
				Nr de activități pentru creșterea implicării civice realizate			

Tabelul 7. Corelarea obiectivelor strategice, obiectivelor specifice, măsurilor și indicatorilor de realizare

1.0.	Obiectiv strategic	Creșterea potențialului economic al teritoriului GAL și dezvoltarea turismului local				
1.1.	Obiective specifice	Susținerea și consolidarea sectorului antreprenorial				
1.2.		Consolidarea potențialului turistic local și crearea condițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii turistice				
		Indicatori de impact pentru obiectivele strategice	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2022	Plan pentru anul 2028	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
I 1.0.1	Creșterea ponderii afacerilor din domeniul industriei de procesare	Ponderea întreprinderilor de procesare, %	2%	15%	Indicatorul evaluează numărul întreprinderilor din domeniul procesării produselor agricole create și dezvoltate cu suportul GAL, în raport cu întreprinderile din sectorul agricol și non-agricol înregistrate în teritoriul GAL. Sursa datelor: Datele oficiale ale statisticilor naționale și locale, infobase.md, datele GAL.	
I 1.0.2	Extinderea cooperării pentru consolidarea clusterului agro-alimentar	Numărul parteneriatelor	0	15	Indicatorul măsoară numărul parteneriatelor între întreprinderile din lanțul valoric "From Farm to Fork" care colaborează pe diferite dimensiuni, în baza unor înțelegeri sau acorduri de parteneriat. Sursa datelor: Datele GAL, datele oferite de beneficiari, rapoartele beneficiarilor	
I 1.0.3	Poziționarea GAL ca destinație a turismului gastronomic	Gradul de popularitate a prestatorilor de servicii turistice %	0	30%	Indicatorul măsoară evoluția și dezvoltarea prestatorilor de servicii turistice cu specific gastronomic de pe teritoriul GAL, inclusiv creșterea numărului de turiști care beneficiază de respectivele servicii. Indicatorul măsoară evoluția situației interne pe teritoriul GAL, precum și în raport cu alte zone turistice din Moldova. Sursa datelor: Datele oficiale ale statisticilor naționale și locale, datele GAL, datele beneficiarilor, rapoarte și studii de profil	
		Indicatori de rezultat pentru obiectivele specifice	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2022	Plan pentru anul 2028	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
I 1.1.1	Numărul întreprinderilor nou create cu sprijinul GAL	Unități	0	35	Indicatorul măsoară numărul întreprinderilor nou create cu susținerea GAL. Rapoartele beneficiarilor/datele existente la nivel de GAL, date statistice naționale, infobase.md, ș.a.	

I 1.1.2	Numărul locurilor de muncă permanente create	Unități	0	50	Indicatorul ia în considerare noile locuri de muncă permanente create direct ca urmare a implementării proiectelor susținute de GAL. Voluntariatul nu este luat în considerație. Locurile de muncă se măsoară cu norma plină în baza contractelor individuale de muncă. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
I 1.1.3	Numărul locurilor de muncă temporare create	Unități	0	20	Indicatorul ia în considerare noile locuri de muncă temporare create ca urmare a implementării proiectelor susținute de GAL. Voluntariatul nu este luat în considerație. Locurile de muncă se măsoară în baza altor tipuri de contracte decât contractul individual de muncă, de exemplu contractul de prestări servicii. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
I 1.1.4	Numărul de locuri de muncă cu condiții îmbunătățite de activitate	Unități	0	30	Indicatorul se referă la calitatea condițiilor de muncă sporită prin intermediul proiectelor implementate de GAL. Valoarea indicatorului ia în considerare locurile de muncă care au existat înainte de implementarea proiectului, dar calitatea condițiilor de muncă a crescut, nemijlocit prin implementarea proiectului. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
I 1.1.5	Nr entităților care au implementat soluții inovative în dezvoltarea afacerilor	Unități	0	14	Indicatorul măsoară numărul activităților economice susținute de GAL, care au implementat în procesul de lucru unele aspecte inovative, inclusiv inovative teritoriului GAL. Sursa datelor: Rapoartele beneficiarilor/datele existente la nivel de GAL
I 1.1.6	Nr de utilaje, echipamente, unități tehnice procurate cu sprijinul GAL	Unități	0	160	Indicatorul evaluează numărul de unități tehnice de producere, procesare, păstrare etc. procurate prin intermediul proiectelor susținute de GAL. Sursa datelor: Date proprii GAL-ului, rapoartele beneficiarilor.
I 1.1.7	Nr de persoane care au participat la activități de formare și instruire	Unități	0	70	Indicatorul măsoară numărul de persoane din domeniul antreprenorial, care au beneficiat de formări și instruirii. Sursa datelor: Rapoartele beneficiarilor/datele existente la nivel de GAL
I 1.1.8	Nr. de entități/persoane, cărora GAL a asigurat consultări individuale și mentorat	Persoane	0	20	Indicatorul reflectă numărul minim de beneficiari ai programelor de dezvoltare finanțate de GAL care beneficiază de mentorat în cadrul programului de implementare a proiectelor locale. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, Rapoartele beneficiarilor/datele existente la nivel de GAL.

I 1.1.9	Nr de persoane care au participat în proiecte de parteneriat	Unități	0	50	Indicatorul va evalua numărul entităților care vor fi integrate în proiecte de parteneriat. Sursa datelor: Date proprii GAL-ului, rapoartele beneficiarilor, date statistice.
I 1.2.1	Nr. de structuri de cazare (inclusiv camere și paturi)	Unități	0	40	Indicatorul reflectă numărul locurilor de cazare create și susținute prin intermediul proiectelor din domeniul economic susținute de GAL. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, Rapoartele beneficiarilor/datele existente la nivel de GAL.
I 1.2.2	Nr. de trasee turistice create cu suportul GAL	Unități	0	4	Indicatorul reflectă numărul traseelor turistice elaborate și lansate cu sprijinul GAL. Sursa datelor: Date proprii GAL-ului, rapoartele beneficiarilor.
I 1.2.3	Nr de indicatoare turistice instalate	Numărul	0	10	Indicatorul prevede numărul de indicatoare turistice realizate și instalate pe teritoriul GAL. Sursa datelor: Date proprii GAL-ului, rapoartele beneficiarilor.
I 1.2.4	Nr de persoane ce beneficiază de infrastructura și serviciile turistice	Numărul	0	150	Indicatorul măsoară numărul turiștilor ce beneficiază/contractează locurile de cazare create cu susținerea GAL pe parcursul unui an calendaristic. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, Rapoartele beneficiarilor/datele existente la nivel de GAL.
I 1.2.5	Nr de turiști care vizitează teritoriul GAL	Numărul	0	250	Indicatorul măsoară numărul turiștilor care vizitează teritoriul GAL pe parcursul unui an calendaristic. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, Rapoartele beneficiarilor/datele existente la nivel de GAL.
I 1.2.6	Nr de persoane care vizitează monumentele istorice din teritoriul GAL	Numărul	0	150	Indicatorul măsoară numărul turiștilor care vizitează monumentele istorice de pe teritoriul GAL pe parcursul unui an calendaristic. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, Rapoartele beneficiarilor/datele existente la nivel de GAL.
I 1.2.7	Nr de afaceri noi din domeniul gastronomiei și turismului gastronomic	Numărul	0	8	Indicatorul măsoară numărul întreprinderilor nou create cu susținerea GAL în domeniul gastronomiei și turismului gastronomic. Rapoartele beneficiarilor/datele existente la nivel de GAL, date statistice naționale, infobase.md, ș.a.

Măsurile		Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (concurs pentru dezvoltare - D, concurs pentru activizare - A, activitate proprie al GAL - AP, cooperare - C)	Indicatori de produs				
				Denumirea	Unitatea de măsurare	Valoarea		Sursa datelor/modalitatea de măsurare
						Inițială anul 2022	Finală anul 2028	
1.1.1.	Dezvoltarea sectorului agricol și stimularea industrii de procesare a produselor agricole	Reprezentanții comunităților locale din GAL care inițiază sau dezvoltă o afacere în agricultură	Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Nr de proiecte de susținere a afacerilor în domeniul agricol	Unitate	0	7	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de crearea unei noi întreprinderi în domeniul agrar. Sursa datelor: date statistice, date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.
		Reprezentanții comunităților locale din GAL care inițiază sau dezvoltă o afacere în domeniul industrii de procesare	Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Nr de proiecte de susținere a afacerilor în domeniul industriei de procesare	Unitate	0	10	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de crearea unei noi întreprinderi în domeniul industrii de procesare. Sursa datelor: date statistice, date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.
1.1.2.	Dezvoltarea antreprenoriatului non- agricol	Reprezentanții comunităților locale din GAL care inițiază sau dezvoltă o afacere în domeniul non-agricol	Concurs pentru activizare	Nr de proiecte de susținere a afacerilor în domeniul non-agricol	Unitate	0	10	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de crearea unei noi întreprinderi în domeniul non-agricol. Sursa datelor: date statistice, date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.
			Concurs pentru dezvoltare	Nr de proiecte de dezvoltare a sectorului non-agricol	Unitate	0	8	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de dezvoltarea sectorului non-agricol. Sursa datelor: date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.

1.1.3.	Creșterea competențelor antreprenoriale și promovarea colaborării între producători	Reprezentanții comunităților locale din GAL, în special antreprenorii locali și asociațiilor de antreprenori	Concurs pentru activizare Activitate de cooperare	Nr de proiecte de parteneriat susținute	Unitate	0	15	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de crearea parteneriatelor între antreprenori. Sursa datelor: date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.
		Reprezentanții comunităților locale din GAL Antreprenorii locali	Activitate proprie al GAL	Nr de activități de formare și consolidare a capacităților antreprenoriale realizate		0	40	Indicatorul prevede numărul proiectelor de instruire și formare pentru antreprenori în teritoriul GAL. Sursa datelor: Rapoartele beneficiarilor/date disponibile la nivel de GAL
		Reprezentanții comunităților locale din GAL Antreprenorii locali	Activitate proprie al GAL	Nr. de activități de mentorat realizate de către GAL		0	20	Indicatorul evaluează activitățile de mentorat realizate în grup pentru potențialii beneficiari, membrii GAL, cetățeni din teritoriul GAL nemijlocit corelate de procesul de management al proiectelor. Sursa datelor: rapoartele GAL, listele de participanți, procesele verbale/notele informative ale activităților.
1.2.1.	Diversificarea și dezvoltarea infrastructurii turistice și a serviciilor turistice	Reprezentanții comunităților locale din GAL Antreprenorii locali	Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Nr de proiecte de dezvoltare a infrastructurii turistice	Unitate	0	4	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de dezvoltarea infrastructurii turistice. Sursa datelor: date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.
		Reprezentanții comunităților locale din GAL Antreprenorii locali	Concurs pentru activizare	Nr de servicii turistice create pe teritoriul GAL	Unitate	0	8	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de dezvoltarea serviciilor turistice. Sursa datelor: date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.

		Reprezentanții comunităților locale din GAL Antreprenorii locali	Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Nr de proiecte de sprijinire a afacerilor în domeniul turismului rural	Unitate	0	8	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de crearea unei noi întreprinderi în domeniul turismului rural. Sursa datelor: date statistice, date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.
1.2.2.	Valorificarea și promovarea produselor alimentare și gastronomiei de origine locală	Reprezentanții comunităților locale din GAL Antreprenorii locali	Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare Activități de cooperare	Nr de proiecte de promovare a gastronomiei locale	Unitate	0	5	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de promovarea gastronomiei locale. Sursa datelor: date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.
		Reprezentanții comunităților locale din GAL Antreprenorii locali	Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Nr de produse de Proprietate Intelectuală (mărci comerciale, produse IGP) înregistrate	Unitate	0	4	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de înregistrarea drepturilor de proprietate intelectuală. Sursa datelor: date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor, AGEPI.
2.0.	Obiectiv strategic	Îmbunătățirea infrastructurii locale și protecția mediului înconjurător						
2.1.	Obiective specifice	Organizarea unui mediu sigur și accesibil pentru populație						
2.2.		Dezvoltarea durabilă a spațiilor verzi și eficientizarea energetică						
		Indicatori de impact pentru obiectivele strategice	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2022	Plan pentru anul 2028	Sursa datelor/modalitatea de măsurare		
I 2.0.1	Îmbunătățirea infrastructurii publice și siguranței rutiere	Indicele de percepție pozitivă, %		0%	30%	Indicatorul măsoară modificarea percepției rezidenților cu privire la starea infrastructurii publice în localități și gradul de siguranță a participanților la trafic. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor, chestionare, sondaje de opinie		

I 2.0.2	Îmbunătățirea situației ecologice pe teritoriul GAL, inclusiv conservarea biodiversității	Indicele de percepție pozitivă, %	5%	35%	Indicatorul măsoară modificarea percepției rezidenților cu privire la creșterea gradului de separare și reciclare a deșeurilor generate pe teritoriul GAL, ca metodă de îmbunătățire a situației ecologice și consolidare a conceptului de economie circulară. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor, sondaj	
I 2.0.3	Extinderea utilizării soluțiilor de eficiență energetică și eficiență a resurselor	Gradul de utilizare a soluțiilor EE și ER, %	0%	25%	Indicatorul măsoară gradul de utilizare a soluțiilor de eficiență energetică și eficiență a resurselor de către instituțiile publice și private de pe teritoriul GAL. Indicatorul măsoară numărul de instituții care utilizează soluțiile EE și ER în raport cu numărul total de instituții care funcționează pe teritoriul GAL. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
		Indicatori de rezultat pentru obiectivele specifice	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2022	Plan pentru anul 2028	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
I 2.1.1	Nr de persoane care beneficiază de infrastructură modernizată	Persoane	0	2200	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 2.1.2	Nr de instituții publice și private care beneficiază de infrastructură modernizată	Numărul	0	40	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 2.1.3	Nr de persoane instruite, inclusiv nr de copii și persoane din grupurile defavorizate acoperite	Persoane	0	800	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 2.1.4	Nr de indicatoare rutiere instalate	Numărul	0	80	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 2.1.5	Nr de plăcuțe de adrese și numere instalate	Numărul	0	2500	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 2.1.6	Nr de intersecții renovate și amenajate	Numărul	0	16	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 2.1.7	Nr de treceri de pietoni amenajate	Numărul	0	4	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 2.1.8	Nr de investiții private efectuate datorită infrastructurii îmbunătățite	Numărul	0	8	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 2.2.1	Nr activităților de protejare a mediului ambiant	Numărul	0	12	Indicatorul se referă la numărul activităților educative: instruirii, seminare, training-uri etc. și proiecte comunitare realizate cu susținerea GAL. De asemenea poate include și unele activități în cadrul proiectelor implementate care prevăd aspecte de protejare a mediului.	

					Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.			
I 2.2.2	Nr de persoane/entități ce beneficiază de energia produsă din surse regenerabile	Persoane	0	850	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.			
I 2.2.3	Nr beneficiarilor activităților educative cu referire la protecția mediului	Persoane	0	900	Indicatorul se referă la numărul de persoane, inclusiv membri GAL instruite pe diferite tematici în cadrul: ședințelor organizate, seminarelor, forumurilor, conferințelor, atelierelor practice, campaniilor de informare, instruirii individuale. De asemenea indicatorul măsoară numărul persoanelor instruite în cadrul activităților implementate de unele proiecte ce prevăd activități de formare. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor, listele de participare.			
I 2.2.4	Nr de persoane ce beneficiază de spațiile turistice și de recreere amenajate cu susținerea GAL	Persoane	0	2500	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.			
I 2.2.5	Nr de întreprinderi care implementează un sistem de producere curat și eficient din punct de vedere a resurselor (RECP)	Numărul	0	10	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.			
Măsurile		Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (concurs pentru dezvoltare - D, concurs pentru activizare - A, activitate proprie al GAL - AP, cooperare - C)	Indicatori de produs				
				Denumirea	Unitatea de măsurare	Valoarea		Sursa datelor/modalitatea de măsurare
						Inițială anul 2022	Finală anul 2028	
2.1.1.	Sporirea nivelului de siguranță a populației din teritoriul GAL	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic, inclusiv antreprenori locali.	Concurs pentru activizare	Nr de proiecte de educare a populației cu privire la siguranța la trafic	Unitate	0	4	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Activități de cooperare					
			Concurs pentru activizare	Nr de proiecte de amenajare a intersecțiilor și trecerilor de pietoni	Unitate	0	4	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
2.1.2.	Modernizarea infrastructurii la scară mică pe teritoriul GAL	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic, inclusiv antreprenori locali.	Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Numărul de proiecte de infrastructură publică implementate cu susținerea GAL	Unitate	0	14	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.

			Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Numărul de proiecte de amenajare urbanistică	Unitate	0	4	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
2.2.1.	Suport pentru amenajarea și întreținerea spațiilor verzi și altor activități de gospodărie comunală	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic, inclusiv antreprenori locali.	Concurs pentru activizare	Nr. de spații turistice și de recreere amenajate din punct de vedere ecologic	Unitate	0	6	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Nr. de spații verzi amenajate pe teritoriul GAL	Unitate	0	6	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
2.2.2.	Susținerea implementării soluțiilor de eficiență energetică și ecologizare	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic, inclusiv antreprenori locali.	Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Nr de inițiative de valorificare a surselor de energie regenerabilă și eficientizare a resurselor susținute de GAL	Unitate	0	10	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Concurs pentru activizare Activități de cooperare	Nr de proiecte ce sprijină acțiunile de protejare a mediului ambiant	Unitate	0	6	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
2.2.2.	Susținerea implementării soluțiilor de eficiență energetică și ecologizare	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic, inclusiv antreprenori locali.	Activitate proprie al GAL	Nr de activități educative cu privire la protecția mediului facilitate de GAL	Unitate	0	4	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
3.0.	Obiectiv strategic	Servicii publice și sociale de calitate						
3.1.	Obiective specifice	Modernizarea sectorului educațional și cultural						
3.2.		Dezvoltarea sectorului de tineret și sport						
		Indicatori de impact pentru obiectivele strategice	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2022	Plan pentru anul 2028	Sursa datelor/modalitatea de măsurare		

I 3.0.1	Consolidarea potențialului GAL în domeniul patrimoniului cultural și îmbunătățirea imaginii GAL		Indicele de percepție pozitivă, %	0%	25%	Indicatorul măsoară modificarea percepției rezidenților și turiștilor cu privire la imaginea GAL și la valorificarea de către GAL a patrimoniului cultural material și imaterial. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor, chestionare, sondaje de opinie	
I 3.0.2	Asigurarea accesului echitabil tuturor păturilor sociale din teritoriul GAL la serviciile educaționale și sociale susținute de GAL		Indicele de percepție pozitivă, %	0%	20%	Indicatorul măsoară modificarea percepției rezidenților cu privire la accesul la servicii educaționale și sociale îmbunătățite cu susținerea GAL. Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor, chestionare, sondaj de opinie	
			Indicatori de rezultat pentru obiectivele specifice	Unitatea de măsurare	Situația inițială, anul 2022	Plan pentru anul 2028	Sursa datelor/modalitatea de măsurare
I 3.1.1	Nr de membri ai colectivelor artistice care beneficiază direct de dotări tehnico-materiale		Număr	0	120	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 3.1.2	Nr persoanelor ce beneficiază de activitățile organizate de instituțiile culturale din teritoriu		Număr	0	10000	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 3.1.3	Nr de produse autentice ale meșterilor populari sprijinite de GAL		Număr	0	20	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 3.1.4	Nr de persoane care vizitează, beneficiază de serviciile entităților din sfera culturii		Număr	0	800	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 3.1.5	Nr de elevi care beneficiază de servicii educaționale îmbunătățite		Număr	0	350	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 3.1.6	Nr de instituții educaționale susținute de GAL		Număr	0	8	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 3.2.1	Nr de spații destinate practicării sportului și odihnei active susținute de GAL		Număr	0	8	Indicatorul arată numărul de proiecte finalizate legate de crearea infrastructurii ce facilitează practicarea sportului și recreere. Sursa datelor: date statistice, date despre proiectele finalizate, plăți finale efectuate, date din rapoartele beneficiarilor.	
I 3.2.2	Nr de persoane informate cu privire la modul sănătos de viață		Număr	0	950	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	
I 3.2.3	Nr de persoane implicate în proiecte comunitare cu motivație și spirit civic crescut		Număr	0	1200	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.	

I 3.2.4	Nr de tineri care beneficiază de proiecte destinate sectorului de tineret		Număr	0	350	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.		
Măsurile		Grupurile țintă	Modalitatea de realizare (concurs pentru dezvoltare - D, concurs pentru activizare - A, activitate proprie al GAL - AP, cooperare - C)	Indicatori de produs				
				Denumirea	Unitatea de măsurare	Valoarea		Sursa datelor/modalitatea de măsurare
						Inițială anul 2022	Finală anul 2028	
3.1.1.	Dotarea materială a ansamblurilor culturale și promovarea culturii, tradițiilor și artizanatului local	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic, inclusiv antreprenori locali.	Concurs pentru activizare	Nr. de proiecte de sprijin pentru entități din sfera culturii	Unitate	0	14	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Concurs pentru activizare	Nr. de proiecte de sprijin pentru instituții culturale	Unitate	0	4	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Concurs pentru activizare	Nr. de proiecte de sprijin pentru. meșteri populari		0	6	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
		Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic, inclusiv antreprenori locali.	Activitate proprie al GAL Activitate de cooperare	Nr. de evenimente culturale organizate cu susținerea GAL	Unitate	0	4	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
3.1.2.	Creșterea calității serviciilor educaționale locale	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic	Concurs pentru activizare Concurs pentru dezvoltare	Nr. de proiecte de dotare tehnico-materială a instituțiilor publice educaționale susținute de GAL	Unitate	0	8	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Concurs pentru activizare	Nr de proiecte de diversificare și îmbunătățire a serviciilor educaționale	Unitate	0	6	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.

3.2.1.	Îmbunătățirea infrastructurii de sport în localități și dotarea materială a echipelor sportive	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic, inclusiv antreprenori locali.	Activitate proprie GAL	Nr de proiecte comunitare de educație și promovare a modului sănătos de viață	Unitate	0	8	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Activități de cooperare					
			Concurs pentru activizare	Nr de proiecte de infrastructură ce facilitează promovarea modului sănătos de viață	Unitate	0	8	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Concurs pentru dezvoltare					
2.2.2.	Sușinerea implementării soluțiilor de eficiență energetică și ecologizare	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic, inclusiv antreprenori locali.	Concurs pentru activizare	Nr. de proiecte de dotare tehnico-materială a echipelor sportive	Unitate	0	6	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
3.2.2.	Atragerea și activizarea tinerilor în soluționarea problemelor locale	Reprezentanții comunităților locale din GAL, reprezentanți ai sectorului public și civic	Concurs pentru activizare	Nr de proiecte pentru tineri implementate	Unitate	0	8	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Activitate proprie GAL					
			Concurs pentru activizare	Nr de activități pentru creșterea implicării civice realizate	Unitate	0	4	Sursa datelor: date proprii GAL-ului, date furnizate de către beneficiari – informațiile din rapoartele de implementare a proiectelor.
			Activități de cooperare					
			Activitate proprie GAL					

7.4 Angajamentul privind protecția mediului înconjurător

Analiza cadrului și resurselor naturale de care dispune teritoriul GAL "Grădina Bunătăților" scoate în evidență o serie de factori și probleme din cauza cărora prezenta SDL își asumă un angajament foarte serios privind protecția mediului înconjurător. Misiunea și Viziunea prezentei SDL stabilesc expres necesitatea implementării activităților de protejare a mediului ambiant și de aplicare a conceptelor de eficiență energetică și economie verde și circulară.

În primul rând, hotarul comun de 58 km de-a lungul râului Nistru generează multe oportunități de dezvoltare economică, dar care implică responsabilități mari privind protecția mediului și conservarea biodiversității. De asemenea, prezența mai multor cariere de extragere a resurselor minerale implică necesitatea unei abordări exhaustive a problemelor de mediu pe teritoriul GAL.

Problemele cele mai relevante identificate pe teritoriul GAL, care necesită soluționare, inclusiv prin contribuția prezentei SDL, sunt următoarele: amenajarea și mentenanța precară a spațiilor verzi, în special a celor de pe malul Nistrului, inclusiv insulele din preajma satelor Puhăceni și Șerpeni; gestionarea deficitară a carierelor de extragere a minereurilor aflate pe teritoriul GAL; managementul deșeurilor defectuos și insuficient; utilizarea insuficientă a resurselor de energie regenerabilă; poluarea fântânilor, lipsa sistemului de canalizare; etc.

Totodată, în contextul adoptării la nivel European a Strategiei "European Green Deal", a Programului EU4Environment din care Republica Moldova face parte, precum și a politicilor și documentelor strategice naționale: "Strategia Națională de Mediu pentru anii 2014 - 2023", "Strategia Moldova 2030", "Planul de acțiuni pentru Programul de promovare a economiei verzi pentru anii 2022-2024", "Foaia de parcurs pentru promovarea economiei verzi în Moldova", Republica Moldova a stabilit un nou set național de Indicatori de Creștere Verde (GGIs), la îndeplinirea cărora va contribui și prezenta SDL. Indicatorii de Creștere Verde, bazați pe indicatorii stabiliți de OCDE³, monitorizează progresul de îndeplinire a patru obiective: 1. Stabilirea unei economii cu emisii reduse de carbon, eficiență din punct de vedere al resurselor; 2. Menținerea bazei de active (resurse) naturale; 3. Îmbunătățirea calității vieții oamenilor; 4. Implementarea politicilor adecvate pentru realizarea oportunităților economice ale creșterii verzi.

Prin stabilirea propriilor obiective strategice, prezenta SDL va contribui direct la îndeplinirea obiectivelor și indicatorilor indicați mai sus. La modul practic, acțiunile de protecție a mediului înconjurător vor fi susținute prin obiective și măsuri specifice: Obiectivul specific 2.2. Dezvoltarea durabilă a spațiilor verzi și eficientizarea energetică și Măsura 2.2.2. Susținerea implementării soluțiilor de eficiență energetică și ecologizare.

³ OECD (2017), Green Growth Indicators 2017, OECD Green Growth Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264268586-en>

CAPITOLUL VIII: PLANUL OPERAȚIONAL ȘI BUGETUL STRATEGIEI

Tabelul 8. Planul operațional al SDL

Obiectiv strategic 1 Creșterea potențialului economic al teritoriului GAL și dezvoltarea turismului local	Anii	2022-2024			2025-2028			Împreună		Program	Schema de implementare
	Denumirea indicatorului	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicatorului	Sprijin planificat în MDL	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicator-ulu	Sprijin planificat în MDL	Împreună valoarea indicatorilor	Împreună sprijin planificat în MDL		
Obiectiv specific 1.1 Susținerea și consolidarea sectorului antreprenorial											
Măsura 1.1.1. Dezvoltarea sectorului agricol și stimularea industriei de procesare a produselor agricole	Nr de proiecte de susținere a afacerilor în domeniul agricol	3	43%	360000	4	57%	480000	7	840000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Activizare Dezvoltare
	Nr de proiecte de susținere a afacerilor în domeniul industriei de procesare	5	50%	750000	5	50%	750000	10	1500000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Activizare Dezvoltare
Măsura 1.1.2. Dezvoltarea antreprenoriatului non-agricol	Nr de proiecte de susținere a afacerilor în domeniul non-agricol	5	50%	500000	5	50%	500000	10	1000000	FNDAMR/Altele Proiecte proprii GAL-urilor	Concurs pentru: Activizare
	Nr de proiecte de dezvoltare a sectorului non-agricol	4	50%	600000	4	50%	600000	8	1200000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Dezvoltare
Măsura 1.1.3. Creșterea competențelor antreprenoriale și promovarea colaborării între producători	Nr de proiecte de parteneriat susținute	7	47%	280000	8	53%	320000	15	600000	FNDAMR/Altele Proiecte proprii GAL-urilor	Concurs pentru: Activizare Activitate de cooperare
	Nr de activități de formare și consolidare a capacităților antreprenoriale realizate	15	38%	75000	25	63%	125000	40	200000	FNDAMR/Altele	Activitate proprie al GAL

	Nr. de activități de mentorat realizate de către GAL	10	50%	100000	10	50%	100000	20	200000	Proiecte proprii GAL-urilor	Activitate proprie al GAL
Total obiectiv specific 1.1				2665000			2875000	110	5540000		
Indicator de rezultat Nr. de întreprinderi noi create cu sprijinul GAL Nr de locuri de muncă permanente create Nr de locuri de muncă temporare create Nr de locuri de muncă cu condiții îmbunătățite de activitate Nr entităților care au implementat soluții inovative în dezvoltarea afacerii Nr de utilaje, echipamente, unități tehnice procurate cu sprijinul GAL Nr. de persoane care au participat la activități de formare și instruire Nr. de entități/persoane, cărora GAL a asigurat consultări individuale și mentorat Nr de persoane care au participat în proiecte de parteneriat											

Obiectiv strategic 1 Creșterea potențialului economic al teritoriului GAL și dezvoltarea turismului local	Anii	2022-2024			2025-2028			Împreună		Program	Schema de implementare
	Denumirea indicatorului	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicatorului	Sprijin planificat în MDL	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicator-ului	Sprijin planificat în MDL	Împreună valoarea indicatorilor	Împreună sprijin planificat în MDL		
Obiectiv specific 1.2 Consolidarea potențialului turistic local și crearea condițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii turistice											
Măsura 1.2.1. Diversificarea și dezvoltarea infrastructurii turistice și a serviciilor turistice	Nr de proiecte de dezvoltare a infrastructurii turistice	2	50%	300000	2	50%	300000	4	600000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Activizare Dezvoltare
	Nr de proiecte de creare și dezvoltare a serviciilor turistice pe teritoriul GAL	4	50%	320000	4	50%	320000	8	640000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Activizare

	Nr de proiecte de sprijinire a afacerilor în domeniul turismului rural	4	50%	600000	4	50%	600000	8	1200000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Activizare Dezvoltare
Masura 1.2.2. Valorificarea și promovarea produselor alimentare și gastronomiei de origine locală	Nr de proiecte de promovare a gastronomiei locale	3	60%	120000	2	40%	80000	5	200000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Activizare Dezvoltare Activități de cooperare
	Nr de proiecte de protejare a Proprietății Intelectuale (mărci comerciale, produse IGP)	2	50%	115000	2	50%	120000	4	235000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Activizare Dezvoltare
Total obiectiv specific 1.2				1455000			1420000	29	2875000		
Indicator de rezultat Nr. de structuri de cazare (inclusiv camere și paturi) Nr. de trasee turistice create cu suportul GAL Nr de indicatoare turistice instalate Nr de persoane ce beneficiază de infrastructura și serviciile turistice Nr de turiști care vizitează teritoriul GAL Nr de persoane care vizitează monumentele istorice din teritoriul GAL Nr de afaceri noi din domeniul gastronomiei și turismului gastronomic											

Total obiectiv strategic 1				4120000			4295000		8415000		
----------------------------	--	--	--	---------	--	--	---------	--	---------	--	--

Obiectiv strategic 2 Îmbunătățirea infrastructurii locale și protecția mediului înconjurător	Anii	2022-2024			2025-2028			Împreună		Program	Schema de implementare
	Denumirea indicatorului	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicatorului	Sprijin planificat în MDL	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicator-ului	Sprijin planificat în MDL	Împreună valoarea indicatorilor	Împreună sprijin planificat în MDL		
Obiectiv specific 2.1.Organizarea unui mediu sigur și accesibil pentru populație											

Măsura 2.1.1 Sporirea nivelului de siguranță a populației din teritoriul GAL	Nr de proiecte de educare a populației cu privire la siguranța la trafic	2	50%	80000	2	50%	80000	4	160000	FNDAMR/Altele Cooperare Proiecte proprii GAL	Concurs pentru activizare Activități de cooperare
	Nr de proiecte de amenajare a intersecțiilor și trecerilor de pietoni	2	50%	160000	2	50%	160000	4	320000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare
Măsura 2.1.2 Modernizarea infrastructurii la scară mică pe teritoriul GAL	Numărul de proiecte de infrastructură publică implementate cu susținerea GAL	7	50%	1050000	7	50%	1050000	14	2100000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru Dezvoltare Activizare
	Numărul de proiecte de amenajare urbanistică	2	50%	40000	2	50%	40000	4	80000	FNDAMR/Altele Cooperare	Concurs pentru Dezvoltare Activizare
Total obiectiv specific 2.1				1330000			1330000	26	2660000		
Indicator de rezultat Nr de persoane care beneficiază de infrastructură modernizată Nr de instituții publice și private care beneficiază de infrastructură modernizată Numărul de persoane instruite, inclusiv nr de copii și persoane din grupurile defavorizate acoperite Nr de indicatoare rutiere instalate Nr de plăcuțe de adrese și numere instalate Nr de intersecții renovate și amenajate Nr de treceri de pietoni amenajate Nr de investiții private efectuate datorită infrastructurii îmbunătățite											

Obiectiv strategic 2 Îmbunătățirea infrastructurii locale și protecția mediului înconjurător	Anii	2022-2024			2025-2028			Împreună		Program	Schema de implementare
	Denumirea indicatorului	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicatorului	Sprijin planificat în MDL	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicator-ului	Sprijin planificat în MDL	Împreună valoarea indicatorilor	Împreună sprijin planificat în MDL		
Obiectiv specific 2.2.Dezvoltarea durabilă a spațiilor verzi și eficientizarea energetică											

Măsura 2.2.1 Suport pentru amenajarea și întreținerea spațiilor verzi și altor activități de gospodărie comunală	Nr. de proiecte de amenajare a spațiilor turistice și de recreere conform principiilor ecologice	3	50%	240000	3	50%	240000	6	480000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare
	Nr. de proiecte de amenajare a spațiilor verzi pe teritoriul GAL	3	50%	240000	3	50%	240000	6	480000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Activizare Dezvoltare
Măsura 2.2.2 Susținerea implementării soluțiilor de eficiență energetică și ecologizare	Nr de inițiative de valorificare a surselor de energie regenerabilă și eficientizare a resurselor susținute de GAL	5	50%	750000	5	50%	750000	10	1500000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru: Activizare Dezvoltare
	Nr de proiecte ce sprijină acțiunile de protejare a mediului ambiant	3	50%	120000	3	50%	120000	6	240000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare Activități de cooperare
	Nr de activități educative cu privire la protecția mediului facilitate de GAL	2	50%	40000	2	50%	40000	4	80000	FNDAMR/Altele	Activitate proprie al GAL
Total obiectiv specific 2.2				1390000			1390000	32	2780000		
Indicator de rezultat Nr activităților de protejare a mediului ambiant Nr de persoane/entități ce beneficiază de energia produsă din surse regenerabile Nr beneficiarilor activităților educative cu referire la protecția mediului Nr de persoane ce beneficiază de spațiile turistice și de recreere amenajate cu susținerea GAL Nr de întreprinderi care implementează un sistem de producere curat și eficient din punct de vedere a resurselor (RECP)											
Total obiectiv strategic 2				2720000			2720000		5440000		

Obiectiv strategic 3 Servicii publice și sociale de calitate	Anii	2022-2024			2025-2028			Împreună		Program	Schema de implementare
	Denumirea indicatorului	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicatorului	Sprijin planificat în MDL	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicator- ulu	Sprijin planificat în MDL	Împreună valoarea indicatori- lor	Împreună sprijin planificat în MDL		
Obiectiv specific 3.1. Modernizarea sectorului educațional și cultural											
Măsura 3.1.1. Dotarea materială a ansamblurilor culturale și promovarea culturii, tradițiilor și artizanatului local	Nr. de proiecte de sprijin pentru entități din sfera culturii	7	50%	560000	7	50%	560000	14	1120000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare
	Nr. de proiecte de sprijin pentru instituții culturale	2	50%	160000	2	50%	160000	4	320000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare
	Nr. de proiecte de sprijin pentru meșteri populari	3	50%	240000	3	50%	240000	6	480000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare
	Nr. de evenimente culturale organizate cu susținerea GAL	1	25%	50000	3	75%	150000	4	200000	FNDAMR/Altele	Activitate proprie a GAL Activități de cooperare
Măsura 3.1.2. Creșterea calității serviciilor educaționale locale	Nr. de proiecte de dotare tehnico- materială a instituțiilor publice educaționale susținute de GAL	4	50%	320000	4	50%	320000	8	640000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru Activizare Dezvoltare
	Nr de proiecte de diversificare și îmbunătățire a serviciilor educaționale	3	50%	150000	3	50%	150000	6	300000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare
Total obiectiv specific 3.1.				1480000			1580000	42	3060000		
Indicator de rezultat Nr de membri ai colectivelor artistice care beneficiază direct de dotări tehnico-materiale Nr persoanelor ce beneficiază de activitățile organizate de instituțiile culturale din teritoriu Nr de produse autentice ale meșterilor populari sprijinite de GAL Nr de persoane care vizitează, beneficiază de serviciile entităților din sfera culturii Nr de elevi care beneficiază de servicii educaționale îmbunătățite Nr de instituții educaționale susținute de GAL											

Obiectiv strategic 3 Servicii publice și sociale de calitate	Anii	2022-2024			2025-2028			Împreună		Program	Schema de implementare
	Denumirea indicatorului	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicatorului	Sprijin planificat în MDL	Valoarea cu unitatea de măsurare	% de realizare a indicator- ulu	Sprijin planificat în MDL	Împreună valoarea indicatori- lor	Împreună sprijin planificat în MDL		
Obiectiv specific 3.2. Dezvoltarea sectorului de tineret și sport											
.Măsura 3.2.1. Îmbunătățirea infrastructurii de sport în localități și dotarea materială a echipelor sportive	Nr de proiecte comunitare de educație și promovare a modului sănătos de viață	4	50%	80000	4	50%	80000	8	160000	FNDAMR/Altele	Activitate proprie a GAL Activități de cooperare
	Nr de proiecte de infrastructură ce facilitează promovarea modului sănătos de viață	4	50%	480000	4	50%	480000	8	960000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru Activizare Dezvoltare
	Nr. de proiecte de dotare tehnico- materială a echipelor sportive	3	50%	240000	3	50%	240000	6	480000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare
Măsura 3.2.2. Atragerea și activizarea tinerilor în soluționarea problemelor locale	Nr de proiecte pentru tineri implementate	4	50%	200000	4	50%	200000	8	400000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare Activitate proprie a GAL
	Nr de activități pentru creșterea implicării civice realizate	2	50%	40000	2	50%	40000	4	80000	FNDAMR/Altele	Concurs pentru activizare Activități de cooperare Activitate proprie a GAL
Total obiectiv specific 3.2.				1040000			1040000	34	2080000		

Indicator de rezultat Nr de spații destinate practicării sportului și odihnei active susținute de GAL Nr de persoane informate cu privire la modul sănătos de viață Nr de persoane implicate în proiecte comunitare cu motivație și spirit civic crescut Nr de tineri care beneficiază de proiecte destinate sectorului de tineret											
Total obiectiv strategic 3				2520000			2620000		5140000		
Total buget Plan Operațional				9360000			9635000		18995000		

Tabelul 9. Bugetul total SDL în MDL

Domeniul de aplicare a sprijinului	Suport financiar FNDAMR	Altele	Contribuția proprie	Total
Dezvoltarea/ implementarea SDL	3,500,000	3,500,000	3,150,000	10,150,000
Activizarea	2,300,000	2,600,000	2,205,000	7,105,000
Cooperarea	200,000	400,000	60,000	660,000
Proiecte proprii ale GAL-ului	400,000	500,000	180,000	1,080,000
Funcționarea GAL-ului	1,600,000	1,750,000	558,333	3,908,333
Total:	8,000,000	8,750,000	6,153,333	22,903,333

CAPITOLUL IX: PLANUL DE COMUNICARE

Planul de comunicare al GAL "Grădina Bunătăților" include aspectele de diseminare a informației privind activitățile GAL, relațiile cu publicul, asigurarea vizibilității GAL la nivel regional și național și, de asemenea, stabilește bazele strategiei de marketing integrate pentru produsele gastronomice originare din teritoriul GAL.

Comunicarea GAL "Grădina Bunătăților" va fi asigurată, coordonată și sistematizată de Președintele GAL, organul executiv al GAL și/sau persoana desemnată cu rol de comunicator de către Președinte, conform Regulamentului GAL. Instrumentele de comunicare care vor fi utilizate sunt: paginile oficiale ale GAL pe rețelele de socializare, pagina web a GAL, paginile web a membrilor GAL (APL, instituții publice, ONG-uri, antreprenori), grupurile tematice și grupurile băștinașilor de pe rețelele de socializare, baze de date cu e-mailuri, comunicatele de presă, etc.

În vederea eficientizării procesului de comunicare pe perioada de implementare a prezentei SDL, au fost stabilite următoarele obiective ale Planului de comunicare:

- Promovarea GAL prin consolidarea parteneriatelor locale și antrenarea comunităților locale în acțiunile GAL
- Asigurarea transparenței și vizibilității GAL la nivel local, regional și național
- Dezvoltarea și consolidarea parteneriatelor externe ale GAL cu diverse părți interesate
- Dezvoltarea unui concept de promovare unic pentru produsele și proiectele de pe teritoriul GAL
- Asigurarea comunicării eficiente pe plan intern, între membrii și organele GAL

Tabelul 10. Planul de comunicare externă

Activități	Grupuri țintă	Canale de comunicare	Indicatori/ Impact
Campanie de informare privind GAL "Grădina Bunătăților" și SDL	Locuitorii teritoriului GAL, potențialii beneficiari ai sprijinului din partea GAL	Anunțuri lângă instituțiile publice; Articole în presa locală/regională; Articole pe paginile web ale GAL și ale membrilor GAL, inclusiv rețele de socializare; Newsletter a GAL-ului; Afișe informaționale în cadrul primăriilor din parteneriatul GAL; Întâlniri online/offline; Sesiuni de informare; Conferințe, seminare; Materiale promoționale	Crearea noilor legături între GAL și comunitățile locale; acorduri de parteneriat; baza de date a potențialilor beneficiari completată; lista membrilor GAL actualizată
Campanie de informare privind desfășurarea	Locuitorii teritoriului GAL, potențialii	Sesiuni de informare; Ateliere de lucru și mentorat; Întâlniri cu cetățeni; Prezentările făcute de	Creșterea vizibilității GAL la nivel local, creșterea nivelului de

Concursului local de finanțare a proiectelor	beneficiari ai sprijinului din partea GAL	către organul executiv și membrii Comitetului de Selectare; Pliante informative; Articole în presa locală, regională; Articole pe paginile web ale GAL și ale membrilor GAL, inclusiv rețele de socializare; Materiale promoționale	încredere din partea populației GAL, asigurarea participării masive a rezidenților la concursul de finanțare
Campanie de promovare a rezultatelor proiectelor implementate	Locuitorii teritoriului GAL, mass-media	Articole în presa locală/regională; Articole pe paginile web ale GAL și ale membrilor GAL, inclusiv rețele de socializare; Newsletter a GAL-ului;; Întâlniri online/offline; Sesiuni de informare; Conferințe, seminare; Materiale promoționale, Comunicate de presă	Creșterea vizibilității GAL la nivel local, regional, național și internațional; creșterea nivelului de încredere din partea populației GAL, prin metoda „de la egal la egal”; creșterea gradul de motivare a potențialilor beneficiari pentru Apelul următor.
Promovarea Istoriilor de succes din GAL "Grădina Bunătăților"	Mass-media, partenerii externi	Comunicate de presă, Articole în presa locală, regională și națională, Articole pe paginile web ale GAL și ale membrilor GAL, inclusiv rețele de socializare	Cel puțin câte o istorie de succes promovată anual, Creșterea vizibilității GAL la nivel local, regional, național și internațional
Consultări publice privind conceptul de promovare unic a produselor și proiectelor GAL	Locuitorii teritoriului GAL, potențialii beneficiari ai sprijinului din partea GAL	Anunțuri lângă instituțiile publice; Articole în presa locală/regională; Articole pe paginile web ale GAL și ale membrilor GAL, inclusiv rețele de socializare; Newsletter a GAL-ului; Afișe informaționale în cadrul primăriilor din parteneriatul GAL; Întâlniri online/offline; Sesiuni de informare; Conferințe, seminare; Materiale promoționale	Creșterea vizibilității GAL la nivel local, regional, național și internațional; creșterea nivelului de încredere din partea populației GAL
Stabilirea conexiunilor și parteneriatelor externe	Potențialii parteneri externi: alte GAL-uri, ONG-uri, donatori, programe de finanțare, instituții publice, etc.	Mailing list, Întâlniri online/offline; Sesiuni de informare; Conferințe, seminare; Materiale promoționale, Newsletter a GAL-ului; Articole în presa locală/regională	Cel puțin 5 acorduri de parteneriat semnate cu diverși actori naționali și internaționali
Raportarea activității organelor GAL	Membrii GAL, donatori	Întâlniri online/offline; Newsletter a GAL-ului	Asigurarea transparenței și funcționalității în baza principiilor LEADER

CAPITOLUL X: MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Procesul de monitorizare și evaluare se va realiza pe două dimensiuni: 1. Monitorizarea și evaluarea progresului de implementare a SDL și 2. Monitorizarea și evaluarea funcționalității GAL. Organele GAL, în funcție de atribuțiile fiecăruia, vor asigura desfășurarea eficientă a procesului de monitorizare și evaluare, inclusiv a proiectelor implementate de beneficiarii suportului financiar oferit de GAL.

Progresul de implementare a SDL va fi monitorizat și evaluat în baza următoarelor elemente: gradul de realizare a obiectivelor, gradul de atingere a indicatorilor de impact, de rezultat și de produs fixați prin prezenta SDL, gradul de valorificare a bugetului și gradul de implementare a proiectelor susținute de GAL.

Tabelul 11. Plan de monitorizare și evaluare a progresului de implementare a SDL

Elemente de monitorizare și evaluare	Metode de colectare, analiză și evaluare	Perioada de colectare	Responsabili de colectare, analiză și evaluare
Gradul de realizare a obiectivelor	Fișă de monitorizare	Anual	Managementul GAL
Gradul de atingere a indicatorilor de impact, de rezultat și de produs	Fișă de monitorizare Rapoarte de activitate	Anual	Managementul GAL
Gradul de valorificare a bugetului	Rapoarte financiare	Conform graficelor stabilite	Contabilul GAL Managerul GAL Auditor extern (la necesitate)
Gradul de implementare a proiectelor susținute de GAL	Vizite de monitorizare Fișe de evaluare Rapoartele beneficiarilor	Conform graficelor stabilite	Comitetul de selectare Managementul GAL Evaluatori externi (la necesitate)
Concordanța între măsurile selectate pentru concursurile de finanțare și necesitățile potențialilor beneficiari	Chestionare pentru potențialii aplicanți Discuții publice	La necesitate	Comitetul de selectare Managementul GAL

Funcționalitatea GAL va fi monitorizată și evaluată în baza următoarelor criterii: funcționalitatea organelor GAL, eficacitatea proceselor de mobilizare comunitară, eficacitatea promovării activităților GAL, gradul de atragere a fondurilor nerambursabile, implementarea măsurilor de autonomie financiară și cooperarea cu alte GAL-uri și părți interesate.

Tabelul 12. Plan de monitorizare și evaluare a funcționalității GAL

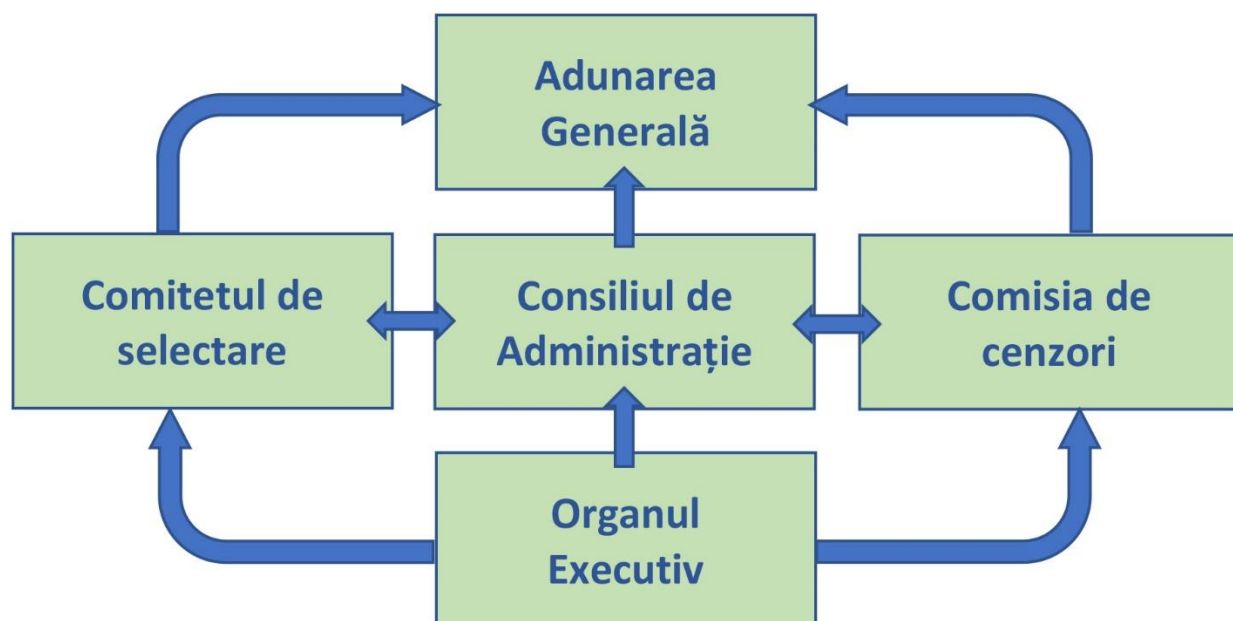
Elemente de monitorizare și evaluare	Metode de colectare, analiză și evaluare	Perioada de colectare	Responsabili de colectare, analiză și evaluare
Funcționalitatea organelor GAL	Rapoarte de activitate Procese verbale Registre de evidență	Trimestrial Anual	Managementul GAL Comisia de cenzori Adunarea generală
Eficacitatea proceselor de mobilizare comunitară	Rapoarte de activitate cu date statistice privind rata de participare la acțiunile GAL, numărul de aderări la GAL, etc.	Anual	Managementul GAL
Eficacitatea promovării activităților GAL	Rapoarte de activitate cu date statistice despre impactul campaniilor de promovare	Anual La necesitate	Managementul GAL
Gradul de atragere a fondurilor nerambursabile	Note informative privind participarea GAL la programe de finanțare	Anual	Managementul GAL
Implementarea măsurilor de autonomie financiară	Rapoarte de activitate cu date privind metodele de autofinanțare testate	Anual	Managementul GAL
Cooperarea cu alte GAL-uri și părți interesate	Acorduri de parteneriat semnate	Anual	Managementul GAL

Concomitent cu criteriile de monitorizare și evaluare a funcționalității GAL, procesul de monitorizare și evaluare va include, de asemenea, analiza riscurilor și măsurile de atenuare a acestora.

Tabelul 13. Riscuri și măsuri de atenuare

Nr	Riscuri potențiale	Măsuri de atenuare
1.	Participarea redusă a rezidenților la concursurile de finanțare organizate de GAL	Pentru a minimiza acest risc și a asigura o participare mare a rezidenților la acțiunile GAL, se vor organiza sesiuni de informare, instruire și mentorat pentru locuitorii de pe teritoriul GAL, se va organiza o diseminare largă și constantă a informațiilor privind concursurile deschise pe diferite platforme și se va oferi asistență personalizată doritorilor de a participa la concursurile GAL
2.	Neconcordanța între măsurile de implementare selectate pentru concursurile de	Pentru minimizarea acestui risc, se vor organiza consultări publice privind SDL și obiectivele acesteia.

	finanțare și necesitățile de moment a potențialilor participanți	De asemenea, se va sonda opinia publică, înainte de lansarea fiecărui concurs, cu privire la cele mai potrivite și necesare la moment măsuri de implementare incluse în SDL
3.	Capacitatea redusă de atragere a suportului financiar din surse alternative	Pentru atenuarea acestui risc, managementul GAL va participa la instruirii privind atragerea fondurilor nerambursabile, va monitoriza atent programele de finanțare a partenerilor de dezvoltare și va implica în procesul de fundraising reprezentanții ONG-urilor locale și a diasporei cu experiență în elaborarea proiectelor
4.	Capacitate redusă de management și implementare a activităților preconizate în SDL	Acest risc va fi atenuat prin participarea managementului GAL la instruirile oferite de RNL sau de alte organizații și programe de suport, privind creșterea capacităților de management. De asemenea, acest risc va fi minimizat prin schimburi de experiență cu alte GAL-uri

ANEXE:**Anexa 1. Structura organizatorică a grupului de acțiune locală**

Anexa 2. Portofoliul de idei de proiecte

NR.	DESCRIERE SUCCINTĂ	BUDGET ESTIMAT (MDL)	PERSOANA DE CONTACT/DATE DE CONTACT
SECTORUL PUBLIC			
1.	Reparația și aplicarea marcajului pe strada din preajma grădiniței pentru siguranța și securitatea copiilor	100000	Rodica LUCA, IET Șerpeni 069905404, rodicaluca1983@gmail.com
2.	Promovarea artelor frumoase în instituțiile de educație timpurie prin muzică, dans, artă plastic, teatru, recital de poezie	40000	Rodica LUCA, IET Șerpeni 069905404, rodicaluca1983@gmail.com
3.	Loc de joacă pentru copii	70000	Constantin MACARENCO, primăria Dubăsarii Vechi 024861359, dv.primaria@gmail.com
4.	Instalarea plăcuțelor cu denumirea străzilor din localitate pe bare de metal la fiecare intersecție și instalarea numerelor străzii la fiecare gospodărie	55000	Constantin MACARENCO, primăria Dubăsarii Vechi 024861359, dv.primaria@gmail.com
5.	Traseu turistic Velotur, pentru sporirea atractivității turistice în zona rurală, satul Puhăceni cu extindere în toate localitățile din GAL	30000	Ana PLĂMĂDEALĂ, Casa de Cultură Puhăceni 069437936, anaa_plamadeala@mail.ru
6.	Dotarea cu instrumente muzicale pentru clasele de muzică (chitară, clape electrice, tobe, boxe acustice, etc.)	100000	Ana PLĂMĂDEALĂ, Casa de Cultură Puhăceni 069437936, anaa_plamadeala@mail.ru
7.	Procurarea costumelor tradiționale pentru copii și tineri, pentru categoria de vîrste 7 – 12 ani	70000	Ana PLĂMĂDEALĂ, Casa de Cultură Puhăceni 069437936, anaa_plamadeala@mail.ru
8.	Muzeul Satului, amenajarea și reparații curente a încăperii destinate pentru muzeu	40000	Ana PLĂMĂDEALĂ, Casa de Cultură Puhăceni 069437936, anaa_plamadeala@mail.ru
9.	Echipament sportiv (costume cu denumirea echipei) pentru echipa de fotbal	25000	Ana PLĂMĂDEALĂ, Casa de Cultură Puhăceni 069437936, anaa_plamadeala@mail.ru

10.	Amenajarea unui mini parc și spațiu de recreere (plantarea puietilor și gazonului, instalarea băncilor, felinarelor și coșurilor de gunoi)	40000	Alexandr COJUCARI, AO Acasă la Puhăceni 062138303
11.	Amenajarea și dotarea unui teren de sport cu aparate fitness pentru locuitorii satului Puhăceni	50000	Ludmila PINZARI, AO Acasă la Puhăceni 068358081, ludmilapinzari38@gmail.com
12.	Centru de informare și suport antreprenorial pentru susținerea și dezvoltarea competențelor antreprenorilor din domeniul turismului și meșteșugărit	100000	Elena NICOLAEV, Primăria Șerpeni 069897681, enicolae55@gmail.com
13.	Crearea unui post local de radio	100000	Elena NICOLAEV, Primăria Șerpeni 069897681, enicolae55@gmail.com
14.	Amenajarea zonelor turistice din Șerpeni cu indicatoare (malul Nistrului, insula, poteca turistică, plaja) și instalarea și mentenanța platformelor de colectare a deșeurilor, inclusiv tomberoane și coșuri de gunoi	60000	Elena NICOLAEV, Primăria Șerpeni 069897681, enicolae55@gmail.com
15.	Digitalizarea bibliotecii publice din Șerpeni	20000	Nina BOTNARI, Biblioteca publică Șerpeni 026534776, nirobotnari@gmail.com
16.	Amenajarea scuarului din preajma Casei de Cultură Șerpeni	40000	Nina BOTNARI, Biblioteca publică Șerpeni 026534776, nirobotnari@gmail.com
17.	Centru de creație pentru copii	40000	Nina BOTNARI, Biblioteca publică Șerpeni 026534776, nirobotnari@gmail.com
18.	Amenajarea unui spațiu dotat cu aparate de fitness adiacent terenului de joacă	100000	Eudochia MIHALAȘ, Complexul sportiv Șerpeni 068869109, mihalaseudochia12@gmail.com
19.	Dotarea străzilor cu indicatoare de orientare stradală și turistică	45000	Ana PLĂMADEALĂ, Casa de Cultură Puhăceni 069437936, anaa_plamadeala@mail.ru
20.	Renovarea hotarului adiacent stadionului din Dubăsarii Vechi	600000	Sergiu BURCHIN, 069477371, serjdubas@gmail.com
21.	Amenajarea și întreținerea spațiilor verzi în Delacău	40000	Olga TUCHILUȘ, 060408565, tuchilusolga54@gmail.com
22.	Amenajarea unui parc pe malul râului Nistru în zona satului Delacău	20000	Olga TUCHILUȘ, 060408565, tuchilusolga54@gmail.com
23.	Securizarea teritoriului grădiniței prin instalarea camerelor video	20000	Olga TUCHILUȘ, 060408565, tuchilusolga54@gmail.com
24.	Instalarea coșurilor de colectare a deșeurilor pe teritoriul satului Delacău	20000	Olga TUCHILUȘ, 060408565, tuchilusolga54@gmail.com

25.	Dotarea cu echipament sportiv a sălii de sport și fitness din Delacău	80000	Olga TUCHILUȘ, 060408565, tuchilusolga54@gmail.com
26.	Construcția liniei de aprovizionare cu energie electrică, gazoduct și apeduct în zona plajei, pentru atragerea agenților economici și pentru stimularea dezvoltării sectorului de agrement și odihnă	300000	Constantin MACARENCO, primăria Dubăsarii Vechi 024861359, dv.primaria@gmail.com
27.	Centru de învățare a meșteșugurilor, artizanatului și artei populare	80000	Veaceslav PLĂMĂDEALĂ, Primăria Puhăcenii, 069490939, primaria.puhaceni@mail.ru
SECTORUL ANTREPRENORIAL			
1.	Procurarea și instalarea panourilor solare pentru aprovizionarea cu energie a întreprinderii	150000	Gheorghe CHETRUȘCA, Demenci.com 069254760, chetrusca.g@yahoo.com
2.	Procurarea și instalarea utilajului frigorific	80000	Gheorghe CHETRUȘCA, Demenci.com 069254760, chetrusca.g@yahoo.com
3.	Proiectarea și construirea utilajului pentru fabricarea malțului	150 000	Gheorghe CHETRUȘCA, Demenci.com 069254760, chetrusca.g@yahoo.com
4.	Sporirea calității produselor horticole din zonă, prin procurarea utilajului de bilonare, întindere a foliei și benzii de picurare	50 000	Constantin NOVAC, Greenhouse DV SRL 068370665, novaccostea@gmail.com
5.	Instalarea cazanelor pe combustibil solid în seră, pentru aprovizionarea agricultorilor din zonă cu răsad timpuriu și extra timpuriu	70 000	Constantin NOVAC, Greenhouse DV SRL 068370665, novaccostea@gmail.com
6.	Casa rurală "La Bunica Vera", renovarea și dotarea încăperilor	200 000	Ana PLĂMĂDEALĂ, Casa de Cultură Puhăcenii 069437936, anaa_plamadeala@mail.ru
7.	"FructeECO" – Deschiderea unui magazine de fructe și legume, prin cooperarea mai multor agenți economici, crescători de fructe și legume	150 000	Tatiana DEMIAN, Tinerii din Șerpeni 078650416, taneade97@gmail.com
8.	Instalarea a 20 de panouri fotovoltaice pentru producția de energie și distribuția în rețea	200 000	Tatiana SAMSON, SRL 069207645, tatiana_tudos@mail.ru
9.	Amenajarea unei zone de agrement pe malul Nistrului, instalarea de măsuțe, scaune, urne, loc pentru rug	150 000	Tatiana SAMSON, SRL 069207645, tatiana_tudos@mail.ru
10.	Dotarea cu mobilier a pensiunii cu 11 camere	150 000	Tatiana SAMSON, SRL 069207645, tatiana_tudos@mail.ru
11.	Uscarea ambalarea și comercializarea fructelor uscate autohtone	120 000	Tatiana DEMIAN, Tinerii din Șerpeni 078650416, taneade97@gmail.com

12.	Amenajarea unui spațiu de odihnă pe terenul întreprinderii. Elementele principale: foișoare cu mese și scaune, spațiu de joacă pentru copii	120 000	Nicolae PETROV, PETROVGRUP SRL, 069925081
13.	Producerea unui combustibil din resturi din lemn, rumeguș și biomasa rămasă din urma activității de bază a companiei. Reducerea impactului ecologic negativ prin producerea brichetelor și a pețelilor.	150 000	Liubovi TRONCAN, Alexmartroncan SRL, 068048937
14.	Cameră frigorifică pentru a oferi servicii de catering calitative și pentru păstrarea calității materiei prime, dar și a produselor finite.	120 000	Nicolae PETROV, PETROVGRUP SRL, 069925081
15.	Înregistrarea unei specialități culinare – Promovarea produsului de patiserie – trandafir cu miez de nucă, dulceață de dovlecel și dulceață de bostan	20 000	Ana PETROV, PETROVGRUP SRL, 069925081
16.	Înregistrarea mărcii comerciale care este un pas important în activitatea întreprinderii și va facilita procesul de reclamă și înaintare pe piață	20 000	Ana PETROV, PETROVGRUP SRL, 069925081. ana_rosca@mail.ru
17.	Diversificarea pieței locale cu prăjituri și înghețată la pahar .Producerea tortelor pe produse naturale personalizate pentru zile de naștere	800 000	Sergiu BURCHIN, 069477371, serjdubas@gmail.com
18.	Traininguri pentru copiii care vor face lecții teoretice apoi practice în bucătărie învățând de mici să gătească cele mai elementare rețete de mâncare cit și prăjituri	60 000	Sergiu BURCHIN, 069477371, serjdubas@gmail.com
19.	O mini fabrica de producerea a biogazului	1 000 000	Sergiu BURCHIN, 069477371, serjdubas@gmail.com
20.	Deschiderea unei frizerii în Delacău	80 000	Ludmila VIZDOAGĂ, 069342041
21.	Cultivarea florilor medicinale (calendula)	300 000	Elena GORGAN, 060030945, ilinkagorgan@gmail.com
22.	Dezvoltarea afacerii în apicultură prin extinderea numărului de stupi	200 000	Elena GORGAN, 060030945, ilinkagorgan@gmail.com
23.	Mini fabrică de producere a produselor de patiserie, inclusiv plăcinta rece de Șerpeni	120 000	Liubovi TRONCAN, Alexmartroncan SRL, 068048937
24.	Popas turistic "Colț de rai", cu o agropensiune cu produse ecologice	200 000	Rodica LUCA, IET Șerpeni 069905404, rodicaluca1983@gmail.com
25.	Atelier de reparație a utilajelor	150 000	Andrei GUITU, 079758282, guituandrei1@yahoo.com

26.	Linie de prelucrare și ambalare a laptelui, producerea cașcavalului și iaurtului	150 000	Elena CARANCIUC, ERILUC SRL, 069155517, elenacaranciuc@gmail.com
SECTORUL CIVIC			
1.	Amenajarea spațiului pentru Consiliul Local al Tinerilor (mobilier, tehnică IT, birotică)	45 000	Alexandru SAREV, AO Acasă la Puhăceni 067507301, alexander.sarev.97@gmail.com